

Strategie adaptace dítěte s odlišným mateřským jazykem v mateřské škole – Aktivity pro děti ověřené v praxi

Marie Najmonová
Edita Nevoralová
Miluše Vítečková
Adéla Havlová

**Strategie adaptace dítěte
s odlišným mateřským
jazykem v mateřské škole –
Aktivity pro děti
ověřené v praxi**

Publikace vznikla s podporou UNICEF. Názory vyjádřené v této publikaci nereflektují automaticky stanovisko a postoje organizace UNICEF.

PODĚKOVÁNÍ ŠKOLÁM A DALŠÍM OSOBÁM ZAPOJENÝM DO TVORBY PUBLIKACE	7
SHRNUTÍ RECENZENTKY MGR. MARTINY BĚLOHLÁVKOVÉ	8
ÚVOD	9
1 METODICKÝ ÚVOD – PODMÍNKY PRO UPLATŇOVÁNÍ AKTIVIT V PRÁCI S HETEROGENNÍM TŘÍDNÍM KOLEKTIVEM V MATEŘSKÉ ŠKOLE	11
1.1 Dítě s odlišným mateřským jazykem	11
1.2 Práce s heterogenní třídou	11
1.3 Spolupráce mateřské školy a rodiny	12
1.4 Zapojení dítěte s odlišným mateřským jazykem v prostředí mateřské školy	13
1.4.1 Desatero principů pro nastavení bezpečného a podpůrného prostředí v mateřské škole	13
1.4.2 Hra	14
2 AKTIVITY PRO ADAPTACI DĚTÍ NEJEN S OMJ V MATEŘSKÉ ŠKOLE	15
3 ČÁST 1 AKTIVITY PRO POČÁTEČNÍ OBDOBÍ ADAPTACE DÍTĚTE V MATEŘSKÉ ŠKOLE	17
3.1 Já jsem, ty jsi	18
3.2 Obrazárna v šatně kdo jsem – já jsem	20
3.3 Série čtyř dinosauřích aktivit pro začínající pedagogy	22
3.3.1 Vítáme vás s T-rexem	22
3.3.2 T-rex se raduje (navazující dinosauří aktivita)	23
3.3.3 Zamyšlený T-rex (navazující dinosauří aktivita)	25
3.3.4 Radostná novina – T-Rex se vylíhl (navazující dinosauří aktivita)	27
3.3.5 Další variace práce s emocemi s dinosauřími náměty	29
3.3.6 Dinosauří jóga (navazující dinosauří aktivita)	30
3.4 Naše třída jako rodina	32
3.5 Posílání úsměvů	34
3.6 Pozdravy	36
3.7 Na auta a garáže	38
3.8 Co děláme rádi s mámou a tátou	40
3.9 Na pejsky a jejich domečky	42
3.10 Zrcadlení	44
3.11 Potěšení kamaráda	46
3.12 Masáž pro tebe	48
3.13 Dětské mindfulness	50
3.14 Společné stolování	52
3.15 Netradiční karneval	54
3.16 Super myšky	56
3.17 Zedníci a učedníci	58
4 ČÁST 2 AKTIVITY PRO PRÁCI S HETEROGENNÍ TŘÍDOU	60
4.1 Můj batůžek	61
4.2 Vyzdobený domeček	63
4.3 Mrazík	65
4.4 Emocionální detektiv	67
4.5 Barevná skála	69
4.6 Příjemně teplá sprcha	71
4.7 Neviditelný dobrodinec	73
4.8 Lavička přátelství	75
4.9 Superhrdinové a padouši jedou	77
4.10 Zvířátka si tvoří zásoby na zimu	79
4.11 Slavení narozenin dětí	81
5 DOPORUČENÉ ZDROJE PRO PRÁCI S DĚTMI S OMJ V MATEŘSKÉ ŠKOLE	83
ZÁVĚR	84
ZDROJE	86

Poděkování školám a dalším osobám zapojeným do tvorby publikace

Publikace, která se vám dostává do rukou, vychází z potřeb mateřských škol identifikovaných dotazníkovým šetřením v rámci projektu Posilování kompetencí pedagogických pracovníků při práci s heterogenními skupinami žáků (jenž byl realizován NPI ČR s podporou UNICEF), které proběhlo v roce 2023. Hlavním cílem této publikace je nabídnout učitelům mateřských škol možnosti, jak pracovat s dítětem v rámci adaptačního procesu, ale také jak pomoci učitelům ulehčit proces integrace dětí v mateřských školách formou aktivit, které přispívají k vytváření pozitivního klimatu. Publikace je unikátní v tom, že se a priori nejedná o adaptaci dítěte na mateřskou školu na začátku školního roku, ale popisuje takovou adaptaci, kdy dítě do třídy nastoupí kdykoliv během školního roku, s akcentem na děti s odlišným mateřským jazykem (dále OMJ).

Právě učitel¹ je z pohledu adaptace dítěte zásadní. V současné době však není sám, kdo se na předškolním vzdělávání podílí. Spolupracuje nejen s dalšími učiteli, vedením školy, ale součástí pedagogického sboru jsou velmi často asistenti pedagoga, kteří mohou být důležitými aktéry podílejícími se na adaptačním procesu dítěte. Všem těmto osobám bychom chtěly touto publikací vyjádřit podporu a poděkovat za práci a úsilí při výchově a vzdělávání předškolních dětí.

Naše poděkování patří zapojeným mateřským školám, které souhlasily s ověřením a reflexí aktivit v praxi. Dále děkujeme mateřským školám, kde měly autorky publikace možnost soubor aktivit ověřit, jedná se o Mateřskou školu Milín, Mateřskou školu Nerudova 53, České Budějovice a Základní a Mateřskou školu T. G. Masaryka, Rudolfovská 143, České Budějovice.

Za inspirativní diskuze vedoucí k vytvoření záznamových archů týkajících se zaznamenávání oblastí rozvoje dítěte v rámci pedagogické diagnostiky u každé aktivity vdčíme Mgr. Martině Lietavcové, Ph.D., která je původně učitelkou mateřské školy. V současné době působí jako speciální pedagožka v pedagogicko-psychologické poradně, kde se zaměřuje zejména na předškolní děti, stejně jako ve své lektorské a publikační činnosti. Vznik této knihy by se také neobešel bez odborných doporučení týkajících se reflexe a další práce ze specifiky primárního socializačního prostředí dítěte v rámci procesu adaptace v mateřské škole PhDr. Miroslava Procházky, Ph.D., který se odborně a publikačně dlouhodobě věnuje oblasti sociální pedagogiky.

Autorský tým:

Mgr. Marie Najmonová, Ph.D. – původně učitelka, nyní vysokoškolská pedagožka, která se věnuje inkluzivní didaktice, pedagogické diagnostice a vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem.

Mgr. Edita Nevoralová – původně psycholog v pedagogicko-psychologické poradně, disponuje zkušenostmi v oblasti praxe školního psychologa, který vykonává poradenské, diagnostické, metodické a intervenční činnosti, pracuje s žáky, pedagogy i rodiči. Její odborná činnost je zaměřena zejména na rozvoj sociálních dovedností u dětí a práci s emocemi. Aktuálně působí jako vedoucí krajského pracoviště Národního pedagogického institutu České republiky.

Doc. PhDr. Miluše Vítečková, Ph.D. – původně učitelka na 1. stupni ZŠ, nyní vysokoškolská pedagožka a speciální pedagožka na jedné ze základních škol. Kromě Učitelství pro 1. stupeň ZŠ a Speciální pedagogiky vystudovala Učitelství pro mateřské školy. Její publikační výstupy a projektová činnost jsou zaměřeny zejména na předškolní vzdělávání, inkluzivní didaktiku a pedeutologii.

Mgr. Adéla Havlová – původně učitelka a ředitelka mateřské školy, nyní vysokoškolská pedagožka.

¹ V textu celé publikace je používán termín učitel, a to v souladu se zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících.

Shrnutí recenzentky Mgr. Martiny Bělohlávkové

Publikace je systematicky rozdělena do několika kapitol, které pokrývají důležité aspekty adaptace – od počátečních aktivit pro začlenění dítěte až po dlouhodobější strategie pro zapojení do heterogenní třídy. Každá kapitola je detailně zpracována s důrazem na praktické využití v mateřských školách.

Významným přínosem je praktické ověření navrhovaných aktivit v mateřských školách, což dává této publikaci velkou váhu. Aktivity jsou navrženy tak, aby byly snadno realizovatelné s přímým zapojením pedagogů a rodičů, což je klíčové pro úspěšnou adaptaci dětí. Zvláště pozitivní je zahrnutí specifických návodů pro každou aktivitu, včetně potřebných materiálů a odhadu časové náročnosti. Milým prvkem je grafické zpracování.

Publikace dále exceluje v jazykové a kulturní citlivosti, což je nezbytné pro práci s dětmi z různých kulturních prostředí. Odborné doporučení v oblasti pedagogické diagnostiky a práce s rodinou dítěte přináší užitečné informace pro pedagogy, kteří se setkávají poprvé s dětmi s odlišným mateřským jazykem.

Publikace obsahuje řadu ilustrativních piktogramů a vizuálních prvků, které zjednodušují orientaci v textu a zvyšují jeho přehlednost. Tato vizuální podpora je velmi vhodná pro rychlou orientaci a praktické použití publikace v každodenní pedagogické praxi.

Publikace „Strategie adaptace dítěte s odlišným mateřským jazykem v mateřské škole“ je ceněným příspěvkem k odborné literatuře, který reflektuje současné potřeby mateřských škol a nabízí konkrétní, ověřené metody pro práci s dětmi s jazykovými a kulturními rozdíly. Tento materiál je nejen teoreticky podložený, ale především prakticky orientovaný, což významně napomáhá jeho aplikaci v reálných podmínkách.

Realita současné mateřské školy odráží různorodost ve společnosti a individuální potřeby každého dítěte, které souvisejí nejen s jeho osobnostními specifiky, ale především s primárním prostředím, ve kterém vyrůstá. V tomto ohledu je třeba mimo jiné podporovat učitele z hlediska práce s dětmi ze sociálně znevýhodněného a odlišného prostředí, což může být způsobeno jak kulturní, tak i ekonomickou situací rodiny dítěte. Kulturní a zároveň jazykovou odlišnost pak nacházíme u dětí s OMJ.

Právě období adaptace je pro děti s OMJ, ale i jejich rodiče první zkušeností s českým vzdělávacím systémem a může mít významný vliv na vztah dítěte i jeho rodičů ke škole a vzdělávání. Proto je důležité, aby se od počátku setkávali jak děti, tak rodiče s přijetím, pochopením jejich specifické situace, a tím získávali nezbytnou důvěru v učitele a další pedagogické pracovníky. Předškolní vzdělávání by mělo dětem s OMJ pomoci postupně rozvíjet komunikační dovednosti v českém jazyce, a tím podporovat tolik důležitou integraci do nového prostředí.

Tyto skutečnosti se promítají do následujícího textu, jehož jádrem je třicet, v praxi ověřených, aktivit doporučených pro adaptaci dítěte v mateřské škole, stejně jako pro jeho integraci do kolektivu dětí předškolního věku. Aktivity reflektují heterogenitu dětských kolektivů v mateřské škole, a to především s ohledem na individuální vzdělávací potřeby dětí.

Tato publikace byla zároveň vytvořena v návaznosti na vzdělávací program „Strategie adaptace dítěte v MŠ“, což je vzdělávací program², jehož cílem je nabídnout ucelený pohled na začlenění dítěte do mateřské školy v průběhu roku, a to po jednotlivých krocích. Tato strategie reaguje na realitu současné mateřské školy, která je, jak již bylo zmíněno, z hlediska složení kolektivu dětí heterogenní (a to nejen ve vztahu k jejich věku). Průběh adaptace je v programu zpracován od úvodního procesu navázání spolupráce s rodiči dítěte přes přijetí dítěte po následné přístupy při jeho začlenění do kolektivu dětí předškolního věku. Na základě toho je program rozdělen do dílčích celků zaměřujících se na klíčová témata týkající se procesu adaptace a reflektuje specifika primárního socializačního prostředí dítěte a jeho individuální dispozice. Úvodním tématem je spolupráce rodiny a školy. Druhá část programu je věnována problematice heterogenní třídy v mateřské škole, v rámci níž jsou doporučeny aktivity pro psychosociální rozvoj dětí v předškolním věku. Třetí část programu je zaměřena na spolupráci nejen v rámci pedagogického sboru, ale i s dalšími odborníky participujícími na adaptačním procesu dítěte. Při tvorbě sborníku aktivit byly všechny tyto tři oblasti programu zohledněny.

Třicet čtyři aktivit, které publikace obsahuje, reaguje na situaci, kdy děti nastupují do mateřské školy kdykoliv v průběhu předškolního věku. Aktivity jsou rozčleněny do dvou částí, a to na aktivity doporučené k využití v počátečním období adaptace dítěte v mateřské škole a na aktivity pro práci s dítětem v heterogenní třídě, tedy při postupném prohlubování jeho začleňování do kolektivu předškolních dětí a při práci s třídním klimatem. Sborník aktivit je koncipován tak, že ho lze využít jak při adaptaci dítěte tříletého, tak i např. pětiletého.

Pro počáteční období adaptace dítěte je doporučeno dvacet tři aktivit a pro práci s dítětem v heterogenním kolektivu třídy a postupné prohlubování jeho začlenění do kolektivu předškolních dětí je zpracováno jedenáct aktivit. Všechny aktivity je možné využít u dětí ve věku od 3 do 7 let s přihlédnutím ke specifčnosti kolektivu a jednotlivých dětí. Některé aktivity jsou záměrně koncipovány tak, aby umožnily učitelům navázat důležitou spolupráci s rodiči dítěte, a tudíž je předpokládána jejich participace na přípravě, případně i realizaci aktivity. Spolupráci s rodinou dítěte je věnována jedna z úvodních kapitol, protože právě rodiče, případně jiní zákonní zástupci, by se měli stát klíčovými „spolupracovníky“ učitele nejen v období adaptace dítěte, v průběhu jeho začleňování do kolektivu třídy, ale i během celého jeho vzdělávání.

² NPI ČR – neakreditovaný program A248 – Strategie adaptace dítěte v MŠ.

Každá aktivita je strukturovaná tak, aby obsahovala: cíl jejího využití, časovou náročnost, potřebné didaktické pomůcky a doporučený postup realizace. Dále jsou zde shrnuty závěry ověření v praxi, které ilustrují realitu mateřských škol, mohou být inspirací, ale naznačují i možná rizika. Za každou aktivitou jsou umístěny dvě tabulky. V první jsou znázorněny vzdělávací oblasti podle RVP PV (2021), kterých se aktivita dotýká. Druhá tabulka obsahuje oblasti pedagogické diagnostiky (Bednářová et al., 2017), které učitele nejen upozorňují na to, co je aktivitou u dětí rozvíjeno, ale zároveň, na co se mají z hlediska pedagogické diagnostiky při realizaci aktivity u dětí zaměřit. Právě zjištění pedagogické diagnostiky totiž učitelé přinášejí důležité informace o dítěti, jeho aktuálním a potenciálním vývoji, schopnostech a dovednostech.

Za důležité považujeme uvést, že všechny aktivity byly ověřeny v praxi, učitelé mateřských škol nám poskytli výše uvedenou reflexi. Celkem se jednalo o ověření materiálu ve více než čtyřiceti mateřských školách.

1 METODICKÝ ÚVOD – PODMÍNKY PRO UPLATŇOVÁNÍ AKTIVIT V PRÁCI S HETEROGENNÍM TŘÍDNÍM KOLEKTIVEM V MATEŘSKÉ ŠKOLE

1.1 Dítě s odlišným mateřským jazykem

Za děti/žáky s OMJ jsou považovány všechny děti/žáci, jejichž rodný jazyk je jiný než vyučovací jazyk používaný ve škole, kterou navštěvují. Rozdíl je tedy především v tom, že tyto děti/žáci komunikují v rodinném prostředí jiným jazykem, než je používán ve škole. Mezi tyto děti/žáky patří děti/žáci cizinci pocházející z bilingvních rodin nebo etnicky a národnostně odlišných menšin. Specifičnost těchto žáků tkví nejen v jazykové, ale i v kulturní odlišnosti (Procházka, et al., 2023).

V posledních letech se počet těchto dětí v českých školách významně zvýšil. K nejvýraznějšímu nárůstu došlo v posledních dvou letech, kdy do českých škol nastoupily a stále průběžně nastupují děti/žáci z Ukrajiny, které opouštějí svou rodnou zem z důvodu válečného konfliktu.

Vzdělávání dětí/žáků s OMJ upravuje § 20 školského zákona, tedy zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Vzhledem k nečekanému příchodu dětí/žáků z Ukrajiny byla specificky na dobu určitou přijata nová zákonná úprava týkající se výhradně vzdělávání těchto žáků, tzv. Lex Ukrajina (zákon č. 67/2022 Sb., o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace).

1.2 Práce s heterogenní třídou

Pokud zmiňujeme heterogenní třídu v mateřské škole, musíme si představit kolektiv dětí nejen různého věku, ale především děti s různými schopnostmi, zkušenostmi, potřebami, s různou úrovní jazykových dovedností. Jedním z hlavních předpokladů efektivní práce s takto různorodou skupinou dětí je znalost všech jejich specifik a vzdělávacích potřeb. Proto se musí pedagogové hned od nástupu dítěte do mateřské školy, resp. ještě před jeho nástupem, zaměřit na pedagogickou diagnostiku dítěte, a především pak na diagnostiku jeho rodinného prostředí.

V souvislosti s heterogenní kolektivou je třeba zdůraznit její pozitivní efekt pro všechny děti. Rozmanitost takového kolektivu poskytuje vzájemné obohacení. Zároveň je heterogenní kolektiv ideálním přirozeným prostředím pro sociální učení, v rámci kterého se děti učí respektu, empatii, ale i dalším sociálním dovednostem. Mateřská škola se tak stává sociálním prostředím, ve kterém děti získávají zkušenosti a dovednosti důležité pro život v současném rozmanitém světě, čímž je zároveň naplňována myšlenka inkluzivního vzdělávání.

1.3 Spolupráce mateřské školy a rodiny

Spolupráce mateřské školy a rodiny je klíčová z hlediska integrace dítěte a možností učitele efektivně dítě rozvíjet v rámci jeho aktuálních možností. Rodiče dítěte s OMJ by měli být zapojováni do procesu vzdělávání od prvních dní nástupu jejich dítěte do mateřské školy, stejně tak jako rodiče dalších dětí. Avšak u rodičů dětí s OMJ si je třeba uvědomit, že i oni se dostali do situací, kdy je pro ně vše nové a často velmi odlišné oproti tomu, na co jsou zvyklí. Protože, jak potvrzuje Morgensternová (2015, s. 205), nejen dítě, ale „celá rodina procházejí složitým procesem adaptace na cizí kulturní prostředí“. Proto je třeba se již od prvního setkání zaměřit na jejich dosavadní zkušenosti se školními institucemi a s tím související očekávání, která od mateřské školy mají.

Vzhledem k úspěšné integraci dětí s OMJ do mateřské školy zmiňuje Morgensternová (2015) tzv. interkulturní senzitivitu pedagoga, která se projevuje jak v kontaktu s dítětem, tak i s jeho rodiči.

Jedním z prvních kroků, které je třeba učinit, je v rámci prvního setkání zjistit od rodičů maximum informací týkajících se dítěte, rodinné situace a dalších okolností, které mohou mít zásadní vliv na průběh adaptace a integraci dítěte.

Odpovědi na následující otázky jsou pro učitele z hlediska navazující práce a podpory dítěte velmi důležité³.

1. Osobní údaje o dítěti a rodinné situaci (umožní vám lépe navázat kontakt a rozumět dítěti)

- Jak se správně vyslovuje jméno dítěte? Jak chce být oslovováno?
- Odkud dítě pochází (země původu)?
- Kdy přesně dítě přijelo do ČR? Bylo např. nějaký čas od rodičů odloučené?
- S kým dítě bydlí? Zůstal někdo, na koho je dítě fixované, v původní vlasti? (Zde je důležité být citlivý, minulost některých cizinců může být velice traumatická.)
- Setkal/a se již s češtinou a kde? Umí česky? (Jak dobře?)
- Jaké jazyky ovládá a na jaké úrovni? V jakém jazyce dovede dítě číst a psát?
- Jaké jazyky jsou používány doma, popř. kdo z rodiny mluví jakou řečí? (V některých rodinách slouží různé jazyky různým účelům.)
- Jaký druh komunikace mezi rodiči a školou bude nejefektivnější? (Verbální nebo psaná)? Jaký je preferovaný jazyk?
- Pokud nerozumíte vůbec, uveďte někoho, kdo v akutních případech může přeložit důležitou informaci?
- Co dítě baví, s čím si rádo hraje?

2. Chování a komunikace

- Jak se obecně dítě cítí ve třídě nebo v kolektivu vrstevníků?
- Jak dítě zvládá změny?
- Objevily se u dítěte v minulosti závažné výchovné potíže?
- Potřebuje dítě specifický přístup nebo způsob komunikace?
- Co mu pomáhá v případě náhlé stresové situace?

³ META, o.p.s. Inkluzivní škola.cz. Online. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/>. [citováno 2024-5-27].

3. Další důležité informace

- Existují u dítěte nějaké zdravotní obtíže, o kterých by měla škola vědět?
- Má rodina nějaké konkrétní požadavky na vzdělání? Má rodina nějaké plány do budoucna?
- Jaké zvyky v oblasti stravování v rodině fungují (př. má dítě přímo nějakou dietu)?
- Jaké (pokud vůbec nějaké) bylo předchozí vzdělání⁴? – Kde, od kolika let, bylo přerušeno? – Na jak dlouho?

Důležité je, aby po prvním rozhovoru rodiče, a to nejen vzhledem k množství informací, které od nich zjišťujeme, v nás získali důvěru a navázali jsme spolupráci. Tu je možné do budoucna prohloubit i dalšími tématy, která nám pomohou při plánování aktivit pro podporu integrace nejen dítěte, ale i celé rodiny do prostředí mateřské školy. Vhodné je projevit zájem o důležité tradice a svátky, které rodina ctí a slaví. V této souvislosti zároveň můžeme zjistit, jaké náboženské a kulturní hodnoty a zvyklosti rodina dodržuje, a co by tedy měla mateřská škola vzhledem k dítěti respektovat.

V rámci prvního setkání s rodiči je vhodné naplánovat společně s nimi průběh adaptace dítěte a domluvit se na tom, jak budou probíhat první dny dítěte v mateřské škole. Na stránkách <https://inkluzivniskola.cz/> je doporučený adaptační plán⁵, který je možné předat rodičům přeložený tak, aby celému procesu adaptace maximálně porozuměli. S tím souvisí i další důležitá okolnost, že je třeba se po celou dobu setkání s rodiči ubezpečovat, že nám rozumí, v případě, že ne, tak uvítáme jakékoliv jejich upřesňující dotazy.

1.4 Zapojení dítěte s odlišným mateřským jazykem v prostředí mateřské školy

Mateřská škola poskytuje dítěti s OMJ často první příležitost k seznámení se s novou kulturou, zvyky, novým jazykem. S tím, jak bude dítě přijato, tedy významně souvisí to, jak bude vnímat pro něj po všech stránkách nové prostředí, které by mělo být pro dítě emocionálně, sociálně a fyzicky bezpečné. Zároveň by to mělo být prostředí nabízející pro dítě předškolního věku přirozenou a motivační činnost, jakou je hra.

1.4.1. Desatero principů pro nastavení bezpečného a podpůrného prostředí v mateřské škole

- 1. Podporujte pozitivní interakce mezi dětmi a mezi dětmi a dospělými.** Vytvořte z vaší mateřské školy místo, kde bude na prvním místě vzájemná vřídlost, kterou budou děti vnímat nejen od pedagogů, ale i dalších zaměstnanců školy.
- 2. Nastavte individuální přístup.** Důležitý je individuální přístup ke každému dítěti, zohlednění jeho aktuální situace, které by měl být přizpůsoben přístup.
- 3. Nestavte režim nad psychické potřeby dětí.** Pokuste se sytit potřeby dětí, ať už se jedná o vaši zvýšenou pozornost, potřebu dítěte být samo (například si místo řízené činnosti odpočinout v relaxačním koutku), obejmout apod.
- 4. Děti, zvláště psychicky zraněné, hledají milující, láskyplné místo. Ukažte všem dětem, že vám na nich záleží a jste jim oporou v těžkých chvílích.** Obzvláště traumatizované děti si potřebují reparovat negativní zkušenost s lidmi. Ukažte těmto dětem, že vy zvládnete jejich frustraci přijmout, „přefiltrovat“ a oplátit jim reakcí vřídlostí a chápatí.

⁴ Ve smyslu předškolního vzdělávání jako probíhajícího procesu.

⁵ INKLUZIVNÍ ŠKOLA.CZ. *Individuální schůzka s rodiči*. Online. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/vstupni-pohovor-s-rodici-pred-nastupem-do-ms>. [citováno 2024-6-2].

5. Pro děti s OMJ v rámci adaptačního procesu je velmi důležité přijetí a porozumění navzdory limitům v oblasti verbální komunikace. Hovořte s úsměvem, vlídným dotykem, nebojte se využít gesta a posunky.

6. V rámci komunikace s dítětem využívejte obrázky, piktogramy, vizuální podněty. Podpořte komunikaci s dítětem např. obrázkovými kartičkami, připravte si obrázkový denní režim.

7. Zaveďte rituály. Rituály poskytují dětem strukturu a předvídatelnost, což je důležité pro jejich pocit bezpečí a stability. Když děti vědí, co mohou očekávat, cítí se v prostředí jistější a méně úzkostné.

8. Vybavte vaši mateřskou školu vizuálně atraktivními prvky, které pomohou dítěti v jeho prvních dnech adaptace, využijte například piktogramy jako orientační systém v MŠ.

9. Představte si, jak by bylo vám, pokud byste přišli do cizí země, nového kolektivu, kde vám nikdo nerozumí a kde nikoho neznáte. Co by vám udělalo radost? Jak byste chtěli, aby se k vám ostatní chovali? Co by vám pomohlo v cizím prostředí?

10. Pracovat s dětmi, které mají náročnější adaptační proces, může být vyčerpávající. Je to zcela pochopitelné cítit se podrážděně, bez energie... Proto si dopřejte příjemné chvíle po práci, pobyt v přírodě, zkrátka, co máte rádi. Děláte velmi náročnou práci a potřebujete znovu načerpat a doplnit energii!

1.4.2 Hra

Vzhledem k tomu, že hra je přirozenou a hlavní aktivitou pro děti předškolního věku, je potřeba, aby od prvních dní docházky do mateřské školy bylo dítě zapojováno především prostřednictvím hry a z jeho pohledu motivujících a přirozených činností.

Stejně jako všem dětem předškolního věku je třeba i dětem s OMJ nabízet širokou škálu takových aktivit, v rámci nichž jsou rozvíjeny veškeré jejich dovednosti. Jedná se tedy především o:

- pohybové aktivity,
- hudební aktivity,
- tvořivé a badatelské aktivity,
- dramatické a rolové hry,
- vyprávění příběhů, pohádek.

Těchto skutečností jsme si vědomy a promítají se do dále prezentovaných aktivit.

2 AKTIVITY PRO ADAPTACI DĚTÍ NEJEN S OMJ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Následující část je rozdělena do dvou souborů aktivit. První soubor nabízí aktivity zaměřené na podporu a bezpečné zvládnutí období počáteční adaptace dítěte v mateřské škole. Do této sekce řadíme aktivity na podporu začlenění dětí s OMJ do kolektivu a aktivity zaměřené na nastavení spolupráce s rodiči. Jednou z nich je i série na sebe navazujících „dinosauřích“ aktivit, které doporučujeme zejména pro začínající pedagogy.

Druhý soubor obsahuje aktivity, které podporují dlouhodobou integraci dětí do kolektivu. Jsou zde uvedeny aktivity, které cílí na vytváření pozitivního klimatu ve třídě, a zaměřují se právě na práci s dítětem v rámci heterogenní skupiny.

Jednotlivé aktivity jsou tematicky označeny piktogramy podle stadia adaptačního procesu dítěte a zda aktivity vyžadují spolupráci rodiny.

Na soubor aktivit lze nahlížet jako na formu podpory rozvoje vzájemných vztahů mezi dětmi. Aktivity cílí na rozvoj dílčích sociálních dovedností a není v nich záměrně zakomponován prvek soutěživosti. Cílem je porozumět procesu, co se v průběhu her odehrává v dětech samotných, či rozvíjet a posílit určitou dovednost či kompetenci.

Aktivity je třeba používat vždy specificky ve vztahu k žákovi s OMJ v kontextu s jinou kulturou, náboženstvím či odlišnými postoji.

Přehled jednotlivých aktivit

1. část: Aktivity pro počáteční období adaptace dítěte v mateřské škole

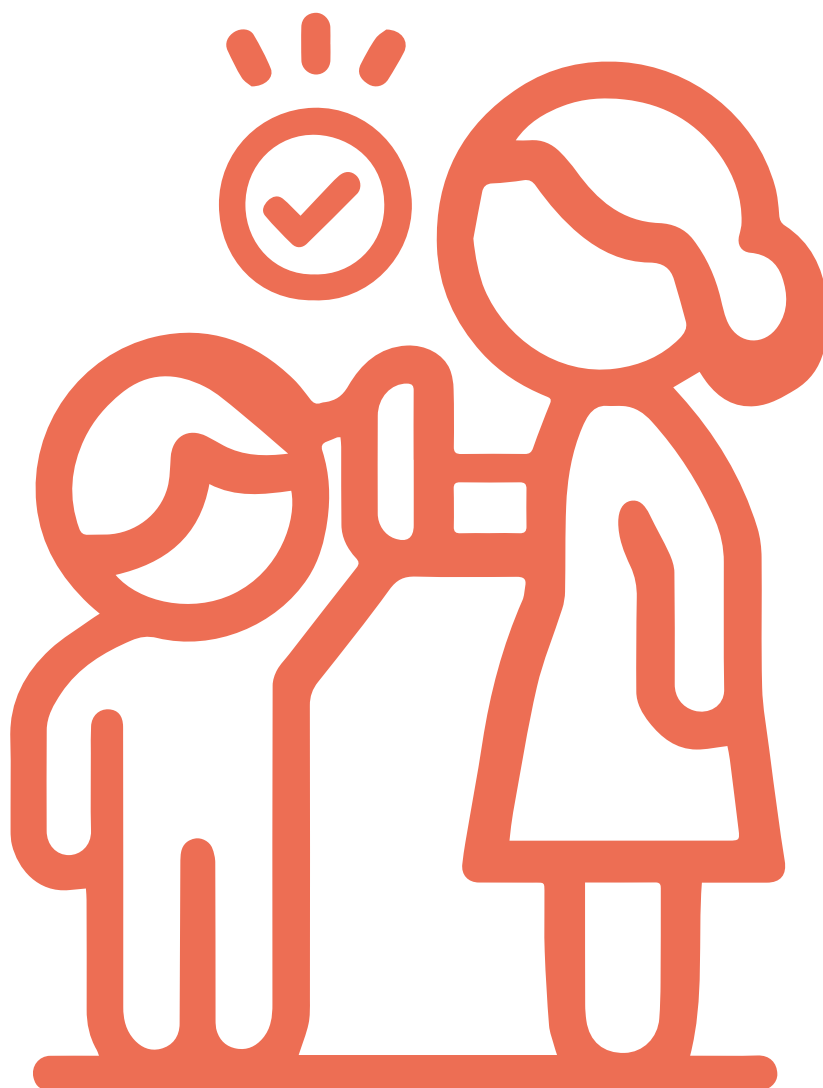
- Karta 1: Já jsem, ty jsi
- Karta 2: Obrazárna v šatně
- Karta 3: Série dinosauřích aktivit (aktivity vhodné pro začínající pedagogy)
 - 3.1 Vítáme vás s T-rexem (aktivita vyžaduje spolupráci rodiny)
 - 3.2 T-rex se raduje (aktivita pro začínající pedagogy)
 - 3.3 Zamyšlený T-rex (aktivita pro začínající pedagogy)
 - 3.4 Radostná novina – T-rex se vylíhl (aktivita pro začínající pedagogy)
 - 3.5 Další variace práce s emocemi s dinosauřími náměty
 - 3.6 Dinosauří jóga (navazující dinosauří aktivita)
- Karta 4: Naše třída jako rodina
- Karta 5: Posílání úsměvů
- Karta 6: Pozdravy
- Karta 7: Na auta a garáže
- Karta 8: Co děláme rádi s mámou a tátou (aktivita vyžaduje spolupráci rodiny)
- Karta 9: Na pejsky a jejich domečky
- Karta 10: Zrcadlení
- Karta 11: Potěšení kamaráda
- Karta 12: Masáž pro tebe
- Karta 13: Dětské mindfulness
- Karta 14: Společné stolování (aktivita vyžaduje spolupráci rodiny)
- Karta 15: Netradiční karneval (aktivita vyžaduje spolupráci rodiny)
- Karta 16: Super myšky
- Karta 17: Zedníci a učedníci

2. část: Práce s heterogenní třídou

- Karta 18: Můj batůžek
- Karta 19: Vyzdobený domeček
- Karta 20: Mrazík
- Karta 21: Emocionální detektiv
- Karta 22: Barevná skála
- Karta 23: Příjemně teplá sprcha
- Karta 24: Neviditelný dobrodinec
- Karta 25: Lavička přátelství
- Karta 26: Superhrdinové a padouši jedou
- Karta 27: Zvířátka si tvoří zásoby na zimu
- Karta 28: Slavení narozenin dětí

3 ČÁST 1

AKTIVITY PRO POČÁTEČNÍ OBDOBÍ ADAPTACE DÍTĚTE V MATEŘSKÉ ŠKOLE

3.1 - KARTA 1 - Já jsem, ty jsi⁶

 CÍL: seznámení dětí, zapamatování jmen ostatních dětí, utváření klimatu třídy

 ČASOVÁ NÁROČNOST: 10 min

 POMŮCKY: kamínek (plyšová hračka, šátek, třídí loutka apod.)

 POSTUP REALIZACE AKTIVITY: děti sedí v kruhu, učitel obchází děti a komu podá kamínek (šátek, plyšovou hračku apod.), ten řekne své jméno. Učitel jméno zopakuje znovu pro všechny, a ještě dítě jeho jménem osloví: „Ahoj, Adame!“

Další varianty:

- Jedno dítě drží míč, řekne své jméno a pošle míč volně podle své volby dalšímu. To řekne své jméno a pošle zase dál (učitel sleduje hru a napomáhá průběhu tím, že je společně s dětmi a posílá se svým jménem míč těm, ke kterým se nedostal).
- Místo míče je možné zvolit klubíčko vlny, v závěru pak vznikne pavučina, která vizuálně spojuje všechny děti ve skupině, což může učitel okomentovat při závěrečné reflexi aktivity.
- Aktivitu je možné zopakovat další dny s tím, že dítě své jméno bude říkat v udaném rytmu s tleskáním a následně zavolá ve stejném rytmu jiné dítě. To reaguje zopakováním svého jména a vyvolá zase jiné dítě. Tato varianta je vhodná spíše pro děti od 5 let.

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Aktivita je vhodná pro počáteční adaptační období dítěte s OMJ, které má možnost hravou formou poznat ostatní děti a samo sebe představit.
- Aktivita je vhodná pro děti od 2,5 roku do 6 let. U mladších dětí se může stát, že se nejprve soustředí na manipulaci s předmětem (plyšová hračka, šátek, třídí loutka apod.), tudíž je vhodné aktivitu opakovat, aby se postupně zaměřily na jména.
- Aktivitu je vhodné zařazovat vždy na začátku školního roku a při příchodu nového dítěte do třídy. Může být součástí dalších seznamovacích činností.
- Aktivitu lze doporučit při práci s dítětem s OMJ, a to hned v počátku adaptace.
- Při této aktivitě není vhodné děti nutit do její realizace. Je možné začít u starších dětí, aby ty mladší měly dostatečný časový prostor k pochopení aktivity.

⁶ KIRIKOVÁ, Simona. Efektivní formy komunikace MŠ a rodiny. Přednáška. Praha: UK v Praze, 8. prosince 2017.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		
	jazyk a řeč	X
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	X
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	X
	jemná motorika	
	grafomotorika	
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	
	paměť	X
	myšlení	X
	sluchové vnímání	X
	zrakové vnímání	X
	řečové dovednosti	X
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	X
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	X
	osvojování sociálních rolí	X
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	X
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	X
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	
	empatie, pomoc slabším	

Poznámky:

3.2 - KARTA 2 - Obrazárna v šatně kdo jsem - já jsem

 CÍL: prožití společných chvil dětí i rodičů při společném tvoření, prohlubování pocitu sounáležitosti, radosti ze společné práce a výsledku

 ČASOVÁ NÁROČNOST: 30–60 min

 POMŮCKY: připravený prostor pro výrobu karet, prostor na stěnách šatny k pověšení karet dětí, výtvarné pomůcky pro výrobu karet (vodové barvy, tempery, voskovky, pastelky, čtvrtky, nůžky, děrovačka, šňůrky, lepidlo, barevné papíry)

 POSTUP REALIZACE AKTIVITY: s rodiči naplánujeme časový prostor (pracovní dílnu) pro společnou tvorbu karet, které budou děti „vystihovat“ a pomocí nichž se děti blíže představí. Cílem je, aby společně vytvořené karty obsahovaly informace o dítěti podle jeho přání a potřeb. Např. jméno dítěte, co má/nemá rádo, s čím si hraje, co jej baví, zda má sourozence apod. Vhodné je kartu opatřit fotografií dítěte, dále kresbou, která bude zmíněné preference dítěte zobrazovat. Prostor pro výrobu karet naplánujeme dopředu (každé ráno je pro rodiče připraven koutek se stolem a pomůckami nebo připravíme tvořivé odpoledne – workshop, pracovní dílnu). Kartami vyzdobíme šatnu nejlépe tak, aby byly v blízkosti skříňky dítěte.

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Pro realizaci aktivity je důležitá průběžná spolupráce s rodinou dítěte, kterou zároveň tato aktivita posiluje a rozvíjí.
- V případě, že se aktivita realizuje v rámci jedné plánované akce (pracovní dílna, workshop), dochází k podpoře komunity a vzájemného poznávání rodičů.
- V případě, že si mohou rodiče individuálně vybrat čas a je pro ně připraven časový prostor a místo, kdy a kde mohou s dětmi vytvářet karty, nejsou časově limitováni. Jsou rodiče, kterým tento způsob vyhovuje více i vzhledem k jejich časovým možnostem.
- Pro rodiče dětí s OMJ bez znalosti českého jazyka je vhodné připravit pokyny a informace týkající se aktivity v jazyce, kterému rozumí.
- Aktivitu je možno realizovat s dětmi již od 2 let, protože mají podporu rodičů.
- Aktivita je velmi cenná pro učitele z pohledu pedagogické diagnostiky. Pozorování dítěte při práci s rodiči odkrývá důležité informace nejen o komunikaci mezi rodičem a dítětem.

Náš tip: Z vyhotovených originálních karet o dítěti vytvoříme obrazárnu „kdo jsem – já jsem“. Vznikne tak útulné, estetické prostředí šatny, které napomáhá vzájemnému seznámení se dětí mezi sebou přes prostředníky rodiče. Ze šatny je galerie nebo obrazárna vyzdobená podle jejího osazenstva, u které rodiče i děti rádi stráví čas a seznamování.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		
dítě a jeho psychika	jazyk a řeč	X
	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	
	sebepojetí, city, vůle	
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		X
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	
	jemná motorika	
	grafomotorika	X
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	X
	paměť	
	myšlení	X
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	
	řečové dovednosti	X
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	X
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	
	osvojování sociálních rolí	X
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	X
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	X
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	
	empatie, pomoc slabším	

Poznámky:

3.3 - KARTA 3 - Série čtyř dinosauřích aktivit pro začínající pedagogy

3.3.1 Víťame vás s T-rexem

 CÍL: rozvoj komunity, posilování pocitu přijetí a podpora spolupráce rodiny s MŠ

 ČASOVÁ NÁROČNOST: 15 min (příprava textu a komunikace s rodiči)

 POMŮCKY: tištěný příběh ve vybraném jazyce

PŘÍBĚH: Radostná novina⁷

*Za vůně červánků a klidného večera, větrík zašeptal novinu,
cosi se narodilo v kapradí ve stínu.*

Křup, křup, křup...

*Nový život, nový čas,
je zelený a má ocas.*

*Věru je to šikula,
nebojí se docela.*

*Je to milé mládětko,
zvídavé a roztomilé robátko.*

*Jeho máma má co dělat,
není snadné ho uhlídat.*

*Kdo by s ním však sílu měřit chtěl,
s jeho mámou by co do činění měl.*

*Láskyplné je srdce dinosauří,
s důvěrou se malý T-rex do spánku noří.*

*Vzhůru k zítřkům, hraní zdar,
očička rozzáří krásný dar.*

*Respekt, úcta, přátelství,
to je naše bohatství.*

POSTUP REALIZACE AKTIVITY: učitel vyvěsí text s příběhem „Radostná novina“ na nástěnku, např. do prostor šaten, tedy do prostoru MŠ, kam mají přístup rodiče dětí. Text bude vyvěšen v českém jazyce a v jazyce dítěte, které navštěvuje MŠ (viz nabídka překladů – QR kód). Dále si učitel připraví vytištěný text jak v českém jazyce, tak i v jazyce, kterému rozumí i rodiče dětí s OMJ. Při příchodu rodičů s dětmi do MŠ je na vyvěšený text upozorní, doporučí, ať si ho přečtou společně s dítětem, a případně jim předá tištěnou verzi příběhu.

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- S příběhem doporučujeme pracovat v kontextu navazujících „dinosauřích“ aktivit (opatřeno dinosauřím piktogramem). Jedná se o soubor aktivit: *T-rex se raduje*, *Zamyšlený T-rex*, *Radostná novina – T-rex se vylíhl*, *Dinosauří jóga*.
- Vytištěný příběh lze předat rodičům dětí nejen na úvodní schůzce, ale i na třídní schůzce všem rodičům, např. na začátku školního roku s informací, že se budete věnovat aktivitám, kde budou hlavní roli hrát dinosauři, a tím je motivovat pro spolupráci s MŠ.
- Za důležité považujeme pokusit se vhodným způsobem vtáhnout je tematicky do aktivit, které s dětmi plánujete. Zapojujeme je takto do komunity MŠ.

bit.ly/publikace-met-mat

⁷ Edita Nevoralová, vlastní tvorba.

3.3.2 T-rex se raduje⁸ (navazující dinosauří aktivita)

 CÍL: podpora pozitivní atmosféry ve třídě, podpora stmelení kolektivu, podpora koheze, uvědomování si emocí dětí, uvolnění nahromaděné energie a napětí, rozvoj empatie

 ČASOVÁ NÁROČNOST: 30 min

 POMŮCKY: obrázek dinosaura (T-rexe) za účelem vyvolání nejrůznějších představ a fantazií dětí. Lze stáhnout obrázek T-rexe a obrázek paní T-rexové

 POSTUP REALIZACE AKTIVITY: učitel požádá děti, aby se posadily do kruhu na koberec, poté vyzve téma dinosaurů. K uvedení tématu může použít například tyto otázky:
Děti, kdo ví, co jsou to dinosauři?
Znáte to slovo?
Děti, máte rády dinosaury?
Znáte nějaké druhy dinosaurů?
Který je váš oblíbený dinosaurus?
Znáte T-rexe⁹? Učitel poskytne k nahlédnutí obrázky T-rexe (viz QR kód k vytištění obrázků).

Učitel popisuje obrázek a postupně vyzývá děti, aby se přidaly k reflexi obrázku. Např.: „Podívejte se na tohoto T-rexe na obrázku, ten je tááákhle veliký,“ (učitel ukazuje názorně velikost T-rexe).

„Děti, jaký je ještě ten T-rex?“ (příležitost ke skupinovému zapojení).

Můžeme dětem pomoci konstatováním: je silný, odvážný, statečný, šťastný, těší se, že si jde hrát, těší se na kamarádku (paní T-rexovou) apod.

Učitel dodá: „Já si myslím, že tento T-rex je šťastný, že má radost.“

Následuje popis obrázku s vyzváním skupiny k reakci: např. sluníčko na něj krásně svítí, je to příjemné, jak hřeje, miluji, když sluníčko krásně hřeje, máte to také rádi?

Otázka k diskusi do skupiny:

„Děti, jak vlastně poznáte, že je někdo šťastný?“ (následují reakce dětí).

Můžeme dětem dále nabídnout zamyšlení nad běžnými každodenními situacemi, které nám způsobují radost formou vyjádření v kolečku, co nás dělá šťastnými, z čeho máme radost.

(Lze použít variace pantomimy, kresbu toho, co nás dělá šťastnými apod.)

Následuje pobídka:

„Děti, teď si společně předvedeme, jak se dokážeme radovat.“ (Učitel vlídně komentuje dění ve skupině a může přidat různé pohyby à la „t-rexový tanec“, například dupání, skákání, tleskání apod.)

Závěrem:

„Teď se všichni chytme za ruce a společně se v kruhu zatočíme,“ (jako hudební doprovod lze zvolit například společné zazpívání si či puštění písničky, např.: „Sluníčko, sluníčko, popojdi maličko“).

bit.ly/publikace-met-mat

⁸ Edita Nevoralová, vlastní tvorba.

⁹ Tyrannosaurus („tyranský ještěr“ – odvozeno ze starořeckého slova, které znamená v překladu: vládce. V případě druhu T-rex, latinského rex = král). Jedná se o jednoho z největších masožravých dinosaurů (teropodů) a zároveň je jedním z největších suchozemských predátorů všech dob. Dle posledních objevů je aktuálně stále nejmohutnějším a nejmotnějším známým masožravým dinosaurem.

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Aktivita je doporučena pro děti od 4 let. U mladších a ostýchavějších dětí je třeba, aby nejprve pozorovaly.
- Se staršími dětmi by se dalo pracovat i v rámci příběhu. Co se asi mohlo stát předtím nebo co by mohlo následovat potom? Má dinosaurus vedle sebe další kamarády, kteří jenom na obrázku nejsou vidět? Jaké je to mít kolem sebe kamarády? Jsi rád s kamarády? Jsi raději, když jsi sám?...
- Aktivitu je možné využít např. i v situacích, kdy v rámci kolektivu dochází k nějakým neshodám nebo nepochopení chování jednotlivců.
- Z reflexe v praxi vyplývá, že je aktivita tematicky velmi atraktivní pro chlapce.
- V případě využití aktivity s dětmi s OMJ je vhodné si připravit obrázky zobrazující různé emoce, vlastnosti (např. karty emocí). Děti se v případě potřeby mohou zapojit pomocí nich.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		
	jazyk a řeč	X
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	X
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		X
dítě a svět		X

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	X
	jemná motorika	
	grafomotorika	
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	X
	paměť	
	myšlení	X
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	X
	řečové dovednosti	
	základní matematické představy	
prostorové vnímání		
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě—vrstevníci	X
	vztah dítě—dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	X
	osvojování sociálních rolí	X
	komunikace ve skupině	
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	X
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	X
	empatie, pomoc slabším	X

Poznámky:

3.3.3 Zamyšlený T-rex (navazující dinosauří aktivita)

 CÍL: podpora grafomotoriky, podpora uvědomování si emocí, rozvoj sociálních dovedností

 ČASOVÁ NÁROČNOST: 45 min

 POMŮCKY: dřevěný kolíček, nůžky, předkreslený T-rex, ev. lze stáhnout šablonu T-rexe

 POSTUP REALIZACE AKTIVITY: děti si libovolně vybarví T-rexe a nalepí ho na kolíček. Nůžkami prostříhnou oblast tlamy T-rexe. Když kolíček dítě zmáčkne, T-rex se směje.

Další varianta:

- Aktivitu je možné zadat jako diferencovaný úkol. Kdo z dětí zvládne, může nakreslit tělo sám, a kdo nechce, může si vzít šablonu.

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Vhodné je se domluvit s rodiči nového dítěte, jestli má, ať si přinese hračku dinosaura (plyšovou hračku, postavičku, knihu s tematikou dinosaurů).
- Nabídneme dítěti prohlédnutí obrázků dinosaurů, reflexe reakcí na radost či další základní emoce, usmívání se na sebe navzájem.
- Děti mohou „svoje“ dinosaury porovnávat a zjišťovat, v čem se liší, v čem se podobají.
- Pro počáteční adaptaci dítěte v prvních dnech v MŠ je vhodná aktivita: „Zamyšlený T-rex“.
- S kolíčkem si dále mohou děti hrát, ukazovat si, jak to vypadá, když se T-rex směje.

bit.ly/publikace-met-mat

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
dítě a jeho psychika	jazyk a řeč	
	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	X
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	
	jemná motorika	X
	grafomotorika	X
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	X
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	X
	paměť	
	myšlení	X
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	X
	řečové dovednosti	
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	
	osvojování sociálních rolí	
	komunikace ve skupině	
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	X
	empatie, pomoc slabším	X

Poznámky:

3.3.4 Radostná novina – T-rex se vylíhl

(navazující dinosauří aktivita)

 CÍL: podpora jemné motoriky a grafomotoriky, rozvoj sociálních dovedností, podpora pozitivní atmosféry ve třídě

 ČASOVÁ NÁROČNOST: 60 min

 POMŮCKY: namnožený obrázek mláděčka T-rexe dle počtu dětí, případně, kdo zvládne, může se pokusit sám nakreslit mláděčko, nůžky, čtvrtku nastříhanou na proužky, vajíčko vystřižené ze čtvrtky, barevný papír / ev. lze vybarvit (na výrobu skořápky)

 POSTUP REALIZACE AKTIVITY: děti nakreslí vajíčko na bílý papír a vystříhnou ho (případně diferenciovat úkol viz další varianta úkolu níže). Na barevnou čtvrtku nebo předtištěný papír s puklinami (skořápka) obkreslí výstřížek svého vajíčka. Rovněž vystříhnou. Na druhé vajíčko nakreslí puklinu a rozstříhnou na dvě části, aby to připomínalo puklou skořápku s vrchním a spodním dílem. Děti dostanou šablonu barevného, vytištěného mláděčka T-rexe a také vystříhnou a nalepí mláděčko na proužek tvrdé čtvrtky. Na hlavičku mláděčka nalepí vrchní díl skořápky, aby to vypadalo, jako že se vyklubalo z vajíčka. Na bílé vystřižené vajíčko nalepí spodní díl barevného papíru připomínající spodní díl skořápky. Na prostřední část by nemělo být nanášeno lepidlo, aby do vajíčka mohl být vložen proužek s mláděčkem T-rexe a byl vyvolán dojem plastičnosti. Pomocí zatažení proužku čtvrtky lze mláděčko T-rexe opakovaně schovávat do vajíčka a vytlačení proužku se opět vylíhne.

Další varianta k využití u mladších dětí:

- Aktivitu je možné zadat jako diferencovaný úkol. Kdo z dětí nezvládne vystříhnout celé vajíčko podle čáry, mohl by jen z bílého papíru stříhat malé kousky na jeden „šmik“ – kousky skořápky, a kamarádi nebo učitel by mu mohli pomoci se skořápkou.

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Tematicky je jakákoliv aktivita týkající se dinosaurů dětmi velmi vítána, a jsou tudíž motivováni k její realizaci.

bit.ly/publikace-met-mat

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
dítě a jeho psychika	jazyk a řeč	
	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	X
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	
	jemná motorika	X
	grafomotorika	X
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	X
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	X
	paměť	
	myšlení	X
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	X
	řečové dovednosti	
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	
	osvojování sociálních rolí	
	komunikace ve skupině	
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	X
	empatie, pomoc slabším	X

Poznámky:

3.3.5 Další variace práce s emocemi s dinosauřími náměty

- Pomocníka v podobě T-rexe lze využít na různé variace edukace o základních emocích (zloba, strach, smutek). Např.: „T-rex se zlobí“.
- „Děti, teď si předvedeme, jak to vypadá, když se T-rex zlobí, ukažte mi nazlobeného T-rexe.“
- Dětem nabídneme, že si mohou lehnout na zem, bouchat rukama do země, vyvztekát se (za předpokladu respektování pravidla, že nikomu ani sobě neublížíme). Dále využít dotazů ke skupině: „Jak poznáme, že se někdo zlobí? Co vás dokáže rozzlobit? Co vám pomůže se zbavit vzteku?“

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
	jazyk a řeč	
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	X
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	X ¹⁰
	jemná motorika	X
	grafomotorika	X
	lateralita	X
	vizuomotorika (oční pohyby)	X
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	X
	paměť	
	myšlení	X
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	X
	řečové dovednosti	
	základní matematické představy	X
	prostorové vnímání	X
vnímání času		
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	
	osvojování sociálních rolí	
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	X
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	X
	empatie, pomoc slabším	X

Poznámky:

¹⁰ Oblast hrubé motoriky je rozvíjena pouze v případě využití další variace práce s emocemi s dinosauřími náměty, jako je například předvádění rozzlobeného T-rexe.

3.3.6 Dinosaurí jóga¹¹ (navazující dinosaurí aktivita)

 CÍL: podpora pozitivní atmosféry ve třídě, zklidnit tělo i mysl, podpora práce s dechem, podpora sebeuvědomění, zpřítomnění, podpora zaměření pozornosti, redukce stresu

 ČASOVÁ NÁROČNOST: 60 min

 POMŮCKY: podložka/koberec

 POSTUP REALIZACE AKTIVITY: děti zkoušejí napodobovat jednotlivé jógové pozice, které učitel předvádí:

- **T-rexovo protahování:** stoj s napnutými horními končetinami ve výšce ramen (ukázka T-rexových silných paží).
- **Dino vejce:** schoulení se do klubíčka (nácvik „kolébky“).
- **Póza stegosaura:** stoj na jedné noze, upažit ruce a dotknout se prsty ramen.
- **Vžít se do kůže diplodoka** (dinosaurius s dlouhým krkem): narovnání těla; vytažení krku z ramen a pomalé otáčení hlavy nejdříve na jednu stranu, poté pomalu vrátit hlavu směrem vpřed a poté zase otočit hlavu na druhou stranu.
- **Ankylosaurus na pastvě:** předklonit se a dotknout se rukama země (udělat střechu), dále se pokusit jednu nohu zvednout nataženou od země (nápodoba dlouhého ocasu ankylosaura).
- **Pterodaktyl letí:** mávání napnutými horními končetinami, napodobování letu, lze děti pobídnout, aby se začaly pohybovat po místnosti (nápodoba letu).

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Učitel si může připravit obrázky jednotlivých dinosaurů včetně dino vejce a před vysvětlováním jógových pozic dětem obrázky ukázat nebo mohou být třeba připraveny obrázky podél zdi třídy, na nástěnce apod. Pro děti, které nerozumějí, může být tato forma srozumitelnější.
- V případě vyrušování může učitel dotyčnému dítěti navrhnout, aby zkusilo vymyslet a předvést svůj vlastní dinosaurí cvik, který by mohli všichni ve skupině napodobit.
- Aktivitu je vhodné zařadit v důsledku snahy o zmírnění stresu z počáteční adaptace dítěte v MŠ, zároveň dítěti nabízíme možnost odpoutání pozornosti od reality, únik do hry.
- Aktivitu lze také motivovat příběhem o narození dinosaura („Radostná novina – T-rex se vylíhl“). V této souvislosti z praxe zaznělo: „Děti byly v klidu, dinosaurus se nám vylíhl a pak se proměňoval.“
- Děti s OMJ se do této aktivity zapojují a napodobují ostatní děti.

¹¹ SHARDLOW, Giselle a NIK HALEY. *Dinosaur Yoga*. Online. Kids Yoga Stories LLC. Dostupné z: <https://www.kidsyogastories.com/dinosaur-yoga/>. [citováno 2024-1-25].

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
dítě a jeho psychika	jazyk a řeč	
	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	
dítě a ten druhý		
dítě a společnost		
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	X
	jemná motorika	X
	grafomotorika	
	lateralita	X
	vizuomotorika (oční pohyby)	X
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	X
	paměť	
	myšlení	X
	sluchové vnímání	X ¹²
	zrakové vnímání	
	řečové dovednosti	
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	
	vnímání času	X ¹³
sociální vývoj	vztah dítě—vrstevníci	X
	vztah dítě—dospělý	X
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	
	osvojování sociálních rolí	
	komunikace ve skupině	
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	
	pocit jistoty a bezpečí	
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	
	empatie, pomoc slabším	

Poznámky:

¹² Sluchové vnímání bude rozvíjeno v případě, že dítě předvede svůj vlastní cvik, v rámci kterého bude vyluzovat nějaký zvuk.

¹³ Vnímání času bude rozvíjeno v případě, že budou cviky zařazovány pravidelně za sebou (rozvoj časové posloupnosti), děti si mohou postupně vzpomínat, jaký cvik následuje.

3.4 - KARTA 4 - Naše třída jako rodina¹⁴

 CÍL: rozvíjet a posilovat vědomí vzájemnosti a sounáležitosti ve skupině

 ČASOVÁ NÁROČNOST: 30 min

 POMŮCKY: velké archy papíru, vodové, temperové barvy, pastelky, voskovky, nůžky

- Pro variantu obkreslení: počet archů papíru dle počtu dětí ve třídě, příprava prostoru pro vystavení hotových obrázků (zeď a připevňovací napínáčky apod., anebo natažená šňůra podél zdi a količky pro přivěšení).

 POSTUP REALIZACE AKTIVITY: učitel připraví velký formát papíru, na něj nakreslí tolik oken, kolik je dětí a učitelů ve třídě. Každé dítě si vybarví své okénko, nakreslí sebe nebo cokoliv za sebe (dle věku a úrovně grafomotoriky).

Další varianty:

- Obkreslení – děti utvoří dvojice, jeden z dvojice si lehne na velký arch papíru a druhý jej obkreslí. Poté se vymění, aby měl každý svou siluetu na papíře. Sebe si pak mohou výtvarně dotvořit, dobarvit, nakreslit obličej, vlasy, oblečení apod., vystříhnout a vyzdobit si tak postavami dětí celou třídu.

 POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Aktivita děti velmi baví.
- Učitel musí být v průběhu aktivity dětem nápomocen a sledovat vývoj atmosféry ve skupině.

¹⁴ KIRIKOVÁ, Simona. Efektivní formy komunikace MŠ a rodiny. Přednáška. Praha: UK v Praze, 8. prosince 2017.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
	jazyk a řeč	X
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		X
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	X
	jemná motorika	X
	grafomotorika	X
	lateralita	X
	vizuomotorika (oční pohyby)	X
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	X
	paměť	
	myšlení	X
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	X
	řečové dovednosti	
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	X
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	
	osvojování sociálních rolí	
	komunikace ve skupině	
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	
	pocit jistoty a bezpečí	
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	
	empatie, pomoc slabším	

Poznámky:

3.5 - KARTA 5 - Posílání úsměvů¹⁵

CÍL: podpora pozitivní atmosféry ve třídě, rozvíjení neverbální komunikace, kreativní odreagování, uvolnění, rozvíjení sebeuvědomění, vnímání druhých, podpora soustředění a sebeovládání

ČASOVÁ NÁROČNOST: 15–30 min (záleží na počtu dětí)

POMŮCKY: v případě variace aktivity přehrávač na reprodukovanou hudbu či hudební nástroj

POSTUP REALIZACE AKTIVITY: děti sedí v kruhu a po vzoru učitele se snaží tvářit velice vážně. První vybrané dítě se usměje a úsměv pošle sousednímu dítěti. To se také usměje, poté „zamkne“ úsměv, aby jej udrželo. Pak se obrátí k dalšímu dítěti, úsměv odemkne, předá a zase zamkne. Po uběhnutí celého kola můžeme posílat další, rychlejší.

Další varianty:

- Hrajeme na hudební nástroj či pouštíme reprodukovanou hudbu, děti se smějí v rytmu hudby.
- Děti si předávají úsměv mimo kruh, dítěti naproti apod.; všechny děti jsou ve střehu, aby ho chytily.
- Lze střídat usměvavý a zamračený pohled.

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Z hlediska věku je aktivita vhodná pro děti od 4 let.
- V případě dětí 3letých je možné začít „posíláním“ pohazení, později pohledu.
- Z aktivity se může stát každodenní rituál pro celou třídu.
- Dítě s OMJ se postupně přidá (nemělo by být tedy mezi prvními, kdo posílá), protože napodobuje ostatní děti.

Náš tip: Aktivita vnáší do kolektivu pozitivní atmosféru. Může být tedy ideální volbou pro evokaci tématu zaměřeného na dobročinnost a pomoc blízkým lidem.

¹⁵ PLUMMER, Deborah. *Hry pro rozvíjení sociálních dovedností u dětí 5–12 let*. Portál, 2021.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		
	jazyk a řeč	
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	X
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		X
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	
	jemná motorika	
	grafomotorika	
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	
	paměť	
	myšlení	
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	X
	řečové dovednosti	
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	X
	osvojování sociálních rolí	
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	
	pocit jistoty a bezpečí	
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	X
	empatie, pomoc slabším	X

Poznámky:

3.6 - KARTA 6 - Pozdravy¹⁶

 CÍL: podpora pozitivní atmosféry ve třídě, rozvíjení neverbální komunikace, kreativní odreagování, uvolnění, rozvíjení sebeuvědomění, vnímání druhých

 ČASOVÁ NÁROČNOST: 30 min

 POMŮCKY: připravený prostor pro volný pohyb, popř. hudba

 POSTUP REALIZACE AKTIVITY: učitel dětem ukáže několik možných přátelských způsobů pozdravů a děti motivuje k vymýšlení svých způsobů pozdravů. Děti se pomalu pohybují po místnosti a vyměňují si přátelské pozdravy beze slov. Například se na sebe podívají, usmějí se, zamávají si, tlesknou si, zagestikulují rukama apod.

Další varianty:

- Hrajeme na hudební nástroj či pouštíme reprodukovanou hudbu, děti se zdraví v rytmu hudby.
- Děti se potkají, pozdraví dle svého a pak spolu mlčky pomocí neverbálních pohybů „pohovoří“ a jdou dál.

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Důležité je vysvětlení si pravidel před začátkem aktivity.
- V průběhu aktivity by měl učitel pozorovat, zda jsou zapojeny všechny děti.

¹⁶ PLUMMER, Deborah. *Hry pro rozvíjení sociálních dovedností u dětí 5–12 let*. Portál, 2021.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
	jazyk a řeč	X
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	
	sebepojetí, city, vůle	
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		X
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	X
	jemná motorika	X
	grafomotorika	
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	
	paměť	
	myšlení	
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	X
	řečové dovednosti	
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	X
	osvojování sociálních rolí	
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	
	empatie, pomoc slabším	

Poznámky:

3.7 - KARTA 7 - Na auta a garáže

CÍL: podpora pozitivní atmosféry ve třídě, kreativní odreagování, rozvíjení lokomočních dovedností, rychlý výběh na signál běh v prostoru s vyhýbáním, pohotová reakce na změny a na optický signál

ČASOVÁ NÁROČNOST: 30 min

POMŮCKY: červený a zelený praporek (popř. kroužek, šátek, krepový proužek) pro učitele, barevné kroužky pro děti, pro hru na garáže barevné obruče, bubínek, popř. reprodukováná hudba

POSTUP REALIZACE AKTIVITY:

Na barevná auta:

Děti drží v rukou kroužek (jako volant) a běhají volně v prostoru po celé hrací ploše (jako auta).

Ve středu hrací plochy stojí učitel a střídavě zvedá a schovává červený a zelený praporek nebo kroužek. Barvy zároveň pojmenovává, důležité pro děti s OMJ. Děti při běhu zrakem stále sledují učitele a pohotově reagují na změny optických signálů:

Při zvednutí zeleného praporku (kroužku) – volný pohyb.

Při zvednutí červeného praporku (kroužku) – zastavit a zůstat stát na místě.

Ze stanoviště nebo z místa, kde zůstaly stát, děti opět vyběhnou až po vztyčení zeleného praporku (kroužku). Jednotlivé signály učitel střídá nepravidelně a v různých časových intervalech.

Metodická doporučení:

Vhodné je v prvních fázích adaptace doplnit optický signál (barevný praporek či kroužek) slovním doprovodem červená – stát, zelená – jed.

Hra může pokračovat další hrou na garáže:

Na barevné garáže:

Na zem umístíme barevné obruče, pro každé dítě jednu anebo jednu velkou pro skupinku dětí. Ty představují garáž. Děti si musí zapamatovat, kterou barvu obruče mají. Na znamení (bubínek, praporek, hudba) se děti rozeběhnou volně po herně a na smluvený signál (tlesknutí) se rychle vracejí do své (správné) garáže.

Další varianta:

- Na vztyčenou barvu jezdí jenom určená barevná auta, ostatní čekají v garážích; barvy přidáváme i ubíráme.

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Aktivita je vhodná pro děti od 3 let.
- Mladší děti mohou potřebovat více času k pochopení, jak aktivitu správně provést. Nejprve si užívají samostatný pohyb v prostoru (mohou mít např. problém se zapamatováním si barvy svého autíčka).
- Při realizaci aktivity je třeba pohlídat, aby mezi sebou děti nezačaly soutěžit. Takže je vhodné naopak podporovat prosociální chování, děti se mohou např. dělit o jednu garáž.
- Děti s OMJ aktivita baví, v případě potřeby je možné dítě např. vzít za ruku a zpočátku mu pomoci reagovat na signály.

Náš tip: Aby mladším dětem nedělalo problém se zapojit, mohou mít v ruce např. barevný kroužek (volant), aby věděly, jakou mají barvu autíčka a kam je zaparkovat.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
dítě a jeho psychika	jazyk a řeč	
	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	X
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		X
dítě a svět		X

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	X
	jemná motorika	
	grafomotorika	
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	
	paměť	X
	myšlení	X
	sluchové vnímání	X
	zrakové vnímání	X
	řečové dovednosti	
	základní matematické představy	X
	prostorové vnímání	X
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	X
	osvojování sociálních rolí	
	komunikace ve skupině	
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	
	empatie, pomoc slabším	

Poznámky:

3.8 - KARTA 8 - Co děláme rádi s mámou a tátou

CÍL: podpora společné činnosti dětí s rodiči, pedagogická diagnostika rodinného prostředí dítěte, podpora vzájemného poznávání dětí v MŠ, možnost nalezení společných zájmů dětí

ČASOVÁ NÁROČNOST: 50 min¹⁷

POMŮCKY: čtvrtka velikosti A3, pastelky

POSTUP REALIZACE AKTIVITY: učitel informuje rodiče za pomoci využití osvědčených komunikačních kanálů (vyvěšení informace na nástěnku, elektronický informační systém MŠ, osobní komunikace s rodiči apod.) o zadání aktivity.

Text zadání pro rodiče:

Popovídejte si s vaším dítětem o tom, co děláte rádi, jak společně trávíte čas a následně se to pokuste společně s ním nakreslit. S obrázkem budeme v MŠ pracovat a povídat si o vašem společném díle. Cílem této aktivity je podpořit vztahy dětí ve třídě a zjistit, co mají společného. Prosím o donesení vašeho vytvořeného obrázku dne :.....

Po donesení obrázků do MŠ děti v kroužku prezentují v závislosti na jejich schopnostech a dovednostech, co společně s rodiči namalovali.

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- V případě komunikace s rodičem cizincem doporučujeme využít například Google překladač, informace o „domácím úkolu“ předejte těmto rodičům přeložené do jejich rodného jazyka a zaměřte se na vysvětlení cíle aktivity.

bit.ly/publikace-met-mat

¹⁷ Časová náročnost realizace aktivity se může lišit vzhledem k počtu dětí ve třídě, ochotě a schopnosti dětí sdílet informace a prezentovat svůj obrázek.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
	jazyk a řeč	X
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	X
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		X
dítě a svět		X

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	
	jemná motorika	X
	grafomotorika	X
	lateralita	X
	vizuomotorika (oční pohyby)	X
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	X
	paměť	X
	myšlení	X
	sluchové vnímání	X
	zrakové vnímání	X
	řečové dovednosti	X
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	X
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	X
	osvojování sociálních rolí	X
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	X
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	X
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	X
	empatie, pomoc slabším	

Poznámky:

3.9 - KARTA 9 - Na pejsky a jejich domečky

CÍL: podpora pohybových zdatností, rozvoj intermodálního kódování¹⁸, rozvoj nové slovní zásoby, rozvíjení lokomočních dovedností, podpora spolupráce

ČASOVÁ NÁROČNOST: 30 min

POMŮCKY: připravený prostor, popř. hudba

POSTUP REALIZACE AKTIVITY: učitel si připraví obrázek jednoduchého domečku. Vyzve děti, aby ve dvojici napodobily obrázek (za účelem zvědomění pozdější instrukce). Děti si následně vytvoří trojice. Učitel dá instrukci, aby děti napodobily domeček (již bez obrázku). Dvě děti se spojí rukama a udělají tak „domeček“. Třetí dítě (pejsek) je ve vytvořeném „domečku“, sedí na bobku. Učitel střídá pokyny:

- domeček: místa si vymění všichni, kdo tvoří domeček. Ti, co sedí na bobku, zůstávají, domeček jim utvoří jiné děti,
- pejsci: místa si vymění všichni pejsci,
- pejsci i domečky: místa si vymění úplně všichni, mohou si vyměnit jednotlivé pozice, pejsek tak může být domeček a obráceně; úkolem je, aby nikdo nezůstal sám.

Další varianta:

- Po opakování a určité znalosti hry mohou děti dávat pokyny samy. Hru můžeme doprovázet zpěvem, hudbou jako signál změny.

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Je třeba pozorně sledovat, zda se zapojují všechny děti a žádné dítě nezůstává samo.
- Pozice lze podle obrázků „trénovat“ např. při rozcvičce, jiných pohybových hrách, aby si děti pozice lépe procvičily.

¹⁸ Jedná se o schopnost a také dovednost spojovat a přepínat obsahy z jedné smyslové oblasti do druhé. Například spojení slyšeného s viděným apod.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
	jazyk a řeč	X
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	
dítě a ten druhý		
dítě a společnost		
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	X
	jemná motorika	
	grafomotorika	
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	X
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	
	paměť	
	myšlení	
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	
	řečové dovednosti	X
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	X
vnímání času		
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	
	osvojování sociálních rolí	
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	
	empatie, pomoc slabším	

Poznámky:

3.10 - KARTA 10 - Zrcadlení¹⁹

 CÍL: podpora pozitivní atmosféry ve třídě, rozvíjení neverbální komunikace, kreativní odreagování, uvolnění, rozvíjení sebeuvědomění, vnímání druhých

 ČASOVÁ NÁROČNOST: 20 min

 POMŮCKY: připravený prostor, popř. hudba

 POSTUP REALIZACE AKTIVITY: děti sedí v herně naproti sobě ve dvojicích a střídavě napodobují pohyby rukou toho druhého.

Další varianty:

- Hrajeme na hudební nástroj či pouštíme reprodukovanou hudbu, děti se napodobují pohybem na místě pomocí hudby.
- Totéž s pohybem v prostoru herny, na signál (např. bubínek, zvoneček, konec hudby) se zastaví a utvoří dvojici s dítětem, vedle něhož stojí, po dalším signálu se ve dvojici vymění.

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Aktivita je vhodná pro děti od 5 let.
- Realizace aktivity je možná i s mladšími dětmi, ale je vhodné, aby všechny děti nejprve napodobovaly učitele nebo jedno dítě.
- Dítě s OMJ se pomocí názorné ukázky zapojí bez obtíží.

¹⁹ PLUMMER, Deborah. *Hry pro rozvíjení sociálních dovedností u dětí 5–12 let*. Portál, 2021.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
	jazyk a řeč	
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	X
dítě a ten druhý		
dítě a společnost		
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	X
	jemná motorika	X
	grafomotorika	
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	X
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	X
	paměť	X
	myšlení	X
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	X
	řečové dovednosti	
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	
	vztah dítě–dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	
	osvojování sociálních rolí	
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	
	empatie, pomoc slabším	X

Poznámky:

3.11 - KARTA 11 - Potěšení kamaráda²⁰

 CÍL: pozitivní přijetí ostatními, dopřát dítěti pocit spokojenosti v rámci vrstevnické skupiny, vést děti k přátelství a k odložení vlastního požitku v zájmu druhého

 ČASOVÁ NÁROČNOST: 30 min

 POMŮCKY: příprava příjemného prostoru, jemný šátek, peříčko

 POSTUP REALIZACE AKTIVITY: děti vyzveme ke hře, jak potěšit druhého, na každého se dostane (pro děti s OMJ využívat zejména pantomimické instrukce a znázornění). „Adame, co by tě potěšilo?“ Adámek odpoví. Pokud je jeho odpověď nerealizovatelná, ptáme se dál, např.: „A co by tě potěšilo tady a teď?“ Např.: pohlazení konkrétním dítětem, sezení vedle konkrétního dítěte při aktivitě nebo při stolování anebo aby si mohl první dojít pro jídlo.

Další varianty:

- Výzva pro ostatní, kdo potěší kamaráda, např. „řekni, ukaž... jak bys potěšil kamaráda“, např. pohlazení (rukou, hedvábným šátkem, peříčkem), děti mohou těšit kamaráda i hromadně, např. lehké masírování, vždy dle přání kamaráda. Hru můžeme obměnit variantou střídání, kdo potěšil, se stává tím, koho těší ostatní.

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Aktivita je vhodná pro děti od 4 let.
- Aktivita vede děti k tomu se navzájem o sebe zajímat.
- Děti s OMJ se zapojují postupně. Pozitivní je, že se zapojují právě díky zájmu ostatních dětí o jejich potřeby.

²⁰ KIRIKOVÁ, Simona. Efektivní formy komunikace MŠ a rodiny. Přednáška. Praha: UK v Praze, 8. prosince 2017.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
	jazyk a řeč	X
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	
	sebepojetí, city, vůle	
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	X
	jemná motorika	X
	grafomotorika	
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	
	paměť	X
	myšlení	X
	sluchové vnímání	X
	zrakové vnímání	X
	řečové dovednosti	X
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	X
	osvojování sociálních rolí	X
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	X
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	X
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	X
	empatie, pomoc slabším	X

Poznámky:

3.12 - KARTA 12 - Masáž pro tebe²¹

 CÍL: podpora pozitivní atmosféry ve třídě, kreativní odreagování, uvolnění, rozvíjení sebeuvědomění a vnímání druhých

 ČASOVÁ NÁROČNOST: 20 min

 POMŮCKY: připravený prostor, rolnička, hraná či reprodukováná hudba (relaxační)

 POSTUP REALIZACE AKTIVITY: děti se posadí do kruhu čelem po kruhu, jsou tedy zády k sobě. Hra začíná oslovením dítěte před sebou, zda ho může masírovat. Pak si navzájem mlčky masírují záda (malování rukou, jemné poklepy, ťukání, kruhy apod.). Po zaznění signálu (hudba, rolnička) každý poděkuje tomu, kdo ho masíroval.

Další varianty:

- Ten, kdo přijímá masáž, sdělí či ukáže masérovi, jaký pohyb je mu příjemný, co by změnil, zpomalil apod.
- Pro pokročilejší verze: hádání tvaru nakresleného na záda.

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Před začátkem aktivity je vhodné vyvodit pravidlo „dotýkáme se tak, aby to druhému bylo příjemné“.
- Po ukončení aktivity je vhodné zařazení reflexe, jejímž cílem je vzájemné sdílení pocitů.
- Pokud některé dítě neví, jakým způsobem „masírovat“, mohou mu ostatní ukázat, jaké dotyky zvolit.

²¹ PLUMMER, Deborah. *Hry pro rozvíjení sociálních dovedností u dětí 5–12 let*. Portál, 2021.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
dítě a jeho psychika	jazyk a řeč	
	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	
	sebepojetí, city, vůle	
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	
	jemná motorika	X
	grafomotorika	
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	
	paměť	
	myšlení	
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	
	řečové dovednosti	
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	X
	osvojování sociálních rolí	
	komunikace ve skupině	
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	
	pocit jistoty a bezpečí	X
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	X
	empatie, pomoc slabším	X

Poznámky:

3.13 - KARTA 13 - Dětské mindfulness²²

🎯 CÍL: podpora pozitivní atmosféry ve třídě, zklidnit tělo i mysl, podpora práce s dechem, podpora sebeuvědomění, zpřítomnění, podpora zaměření pozornosti, redukce stresu

🕒 ČASOVÁ NÁROČNOST: 30 min

✂️ POMŮCKY: podložky/polštářky

📋 POSTUP REALIZACE AKTIVITY: děti se pohodlně usadí na podložku v kruhu. Učitel sdělí instrukci: „Nyní si předvedeme, děti, jak vypadá nafouklý balónek, nadechneme se (podržet nádech) a pořádně vyfoukneme všechen vzduch (jako prázdný balónek).“

Dále lze použít příklad s květinou, přivoníme si²³ a cítíme příjemnou vůni. Učitel předvede (nadechne se a následně se usměje, aby vyjádřil příjemný pocit).

V rámci předvádění aktivit dětem lze použít ilustrativní ukázkou v podobě nafouknutého a vypuštěného balónku. Dále lze dětem ukázat živou květinu a dát jim přivonět. Případně se pokusit děti imaginativně navést, aby si představily louku, kde rostou samé krásné kytičky, které nádherně voní, aby se tu krásnou vůni pokusily vybavit.

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Aktivita je vhodná pro děti od 5 let, které se dokážou lépe soustředit.
- V případě realizace s dětmi 3–4letými je třeba nejprve získat jejich pozornost např. pinkáním s imaginárním balónkem.
- Reflexe aktivity probíhala i ve venkovním prostředí, kde se děti v závěru zaposlouchaly do zpěvu skřivánek, čímž udržely déle pozornost a setrvaly v klidu.

²² GILL, Amy. *Mindfulness Breathing Exercises*. Online. SplashLearn, 2023. Dostupné z: <https://www.splashlearn.com/blog/social-emotional-activities-for-preschoolers/#8-6-emotion-matching-game>. [citováno 2024-1-4].

²³ Ukrajinsky voní se řekne páchne.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
	jazyk a řeč	
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	X
dítě a ten druhý		
dítě a společnost		
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	X
	jemná motorika	
	grafomotorika	
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	X
	paměť	X
	myšlení	X
	sluchové vnímání	X
	zrakové vnímání	X
	řečové dovednosti	
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	X
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	X
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	X
	osvojování sociálních rolí	
	komunikace ve skupině	
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	X
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	X
	empatie, pomoc slabším	

Poznámky:

3.14 - KARTA 14 - Společné stolování

 CÍL: seznámení formou prožitku s odlišností jiné kultury – jídla, stolování, skladby potravin

 ČASOVÁ NÁROČNOST: 30–60 min

 POMŮCKY: nádobí a jídelní servis ke svačině, prostírání apod.

 POSTUP REALIZACE AKTIVITY: do třídy (nebo na zahradu) pozveme rodiče, předem domluvíme časovou náročnost přípravy na místě, ideálně by se děti měly podílet na přípravě stolů a servírování. Dle možností se hodí druhy jídla, která děti u nás běžně neznají (v případě rodin s OMJ). Stolování a hodování probíhá současně s rodičem jako hostem. Vhodné je rodiny střídat. V každé rodině mohou být odlišné zvyklosti ohledně snídaní/svačin (např. vaření kaše, zeleninový či ovocný talíř, pomazánky s pečivem, mléko s cereáliemi apod.).

 POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Aktivita podporuje komunitní život mateřské školy, stmeluje nejen děti, ale i jejich rodiče.
- Děti mají radost, když se na činnostech v mateřské škole podílejí jejich rodiče. Velmi vhodné při adaptaci dítěte, včetně dítěte s OMJ. Je to ideální možnost přirozeného zapojení rodičů do života mateřské školy.
- Učitel by měl pozorovat děti při komunikaci a spolupráci s rodiči, získává tak cenné diagnostické informace.
- Pro realizaci této aktivity je nutné, aby měl učitel ověřené nejen potravinové alergie, ale zároveň byl informován o tom, zda nejsou v kolektivu děti, které mají např. z důvodů náboženské nebo kulturní tradice rodiny nějaké zakázané potraviny.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		
	jazyk a řeč	X
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		X
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	
	jemná motorika	X
	grafomotorika	
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	
	paměť	
	myšlení	
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	
	řečové dovednosti	X
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	X
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	X
	osvojování sociálních rolí	X
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	X
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	
	empatie, pomoc slabším	

Poznámky:

3.15 - KARTA 15 - Netradiční karneval

CÍL: získání informací o dítěti, podpora vzájemného poznávání dětí v MŠ, rozvoj sociálních vazeb

ČASOVÁ NÁROČNOST: 120 min²⁴

POMŮCKY: masky/převleky/kostýmy oblíbených hrdinů vyrobených rodiči dětí

POSTUP REALIZACE AKTIVITY: učitel informuje rodiče za pomoci využití osvědčených komunikačních kanálů o zadání aktivity (např. vyvěšení informace na nástěnku, využití elektronického informačního systému MŠ, osobní komunikace s rodiči, případně využití více kanálů).

Text zadání pro rodiče:

Vážení rodiče,

v naší mateřské škole chystáme netradiční maškarní ples, kde vaše děti budou převlečeny za své oblíbené hrdiny z pohádky.

Popovídejte si, prosím, nejprve s vaším dítětem o tom, jaké zná pohádky typické pro vaši zemi, tedy zemi, odkud pocházíte. Pokud takovou pohádku/pověst/bajku společně najdete, vyberte společně oblíbeného hrdinu, který v této pohádce/pověsti/bajce vystupuje. Následně vyrobte masku/převlek/kostým, který bude tohoto hrdinu představovat.

Netradiční karneval se bude konat dne... . Děti si obléknou vyrobené převleky a budou povídat svým kamarádům o svém oblíbeném hrdinovi, kterého představují. Dále se bude konat diskotéka.

Cílem této akce je dozvědět se zábavnou formou něco více o jiných kulturách, podpořit vztahy dětí ve třídě a zjistit, co mají společného. Prosíme tedy o donesení vašich masek/převleků dne....

V průběhu karnevalu každé dítě představí, za koho je převlečeno, co jeho hrdina umí, jaký je, z jaké je pohádky atd. Společně si zatancují.

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Rodiče dítěte s OMJ mohou přinést do MŠ text pohádky nebo celou knihu, případně se mohou pokusit vyhledat její verzi v českém jazyce. Učitel ji může všem dětem v MŠ přečíst při karnevalu, aby děti pochopily původ a motivaci výběru kostýmu jejich nového kamaráda.
- Je nezbytné zohlednit náboženské a kulturní tradice dítěte a jeho rodiny. Například karneval pořádat v době před masopustem, aby pro děti z pravoslavných a řeckokatolických rodin nebylo narušeno postní období (obvykle únor/březen – podle Velikonoc), které se dodržuje v ukrajinských rodinách výrazně více než v Čechách, a zohlednit termín ramadánu pro případné muslimské děti (obvykle březen/duben). V případě komunikace s rodičem dítěte s OMJ se osvědčilo využít Google překladač a dbát zejména na vysvětlení sociálního cíle aktivity a možnosti poznání jiné kultury.
- Rodiče dětí ztrácejí kontakt s tradičními kulturními hodnotami. Podle toho děti často volí převleky.
- U chlapců se ve většině případů projevuje tendence poukázat prostřednictvím svých kostýmu na neohroženost. (Volba kostýmu: Batman, Spiderman, policista, Ninja...)
- Děvčata naopak volí kostýmy princezen („přejí si být krásné“).

bit.ly/publikace-met-mat

²⁴ Čas závisí na počtu dětí ve třídě, ochotě a schopnosti každého dítěte sdílet informace o své postavě.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
	jazyk a řeč	X
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	X
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		X
dítě a svět		X

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	X
	jemná motorika	X
	grafomotorika	
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	X
	paměť	
	myšlení	X
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	
	řečové dovednosti	X
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	X
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	X
	osvojování sociálních rolí	X
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	X
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	
	empatie, pomoc slabším	

Poznámky:

3.16 - KARTA 16 - Super myšky²⁵

 CÍL: rozvoj koheze, stmelení kolektivu a rozvoj hrubé motoriky

 ČASOVÁ NÁROČNOST: 30 min

 POSTUP REALIZACE AKTIVITY: učitel rozdělí děti na myši a kočku. Hlavním principem hry je, že se kočka snaží myši, které před ní utíkají, ulovit. Kočka uloví myš tím, že ji dohoní a dotkne se jí. Ulovená myš musí zůstat stát na místě a roztáhnout nohy. Ty děti, kterým se daří unikat, se snaží vysvobodit ulovené. Ty vysvobodí tak, že je podlezu.

 POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Aktivita je vhodná pro děti od 4 let.
- Děti projevují radost z pohybu, celkově hra děti velmi baví.
- Aktivitu je třeba častěji opakovat, aby si děti osvojily princip hry. Měly by pochopit, že musí zachraňovat chycené myšky.
- Hra může být diagnosticky cenná a přinést učiteli důležité informace týkající se preference sociálních vazeb v kolektivu dětí.

bit.ly/publikace-met-mat

²⁵ MORINIÈRE, Adeline. *7 activités à faire avec les enfants en maternelle pour développer leur empathie et leur esprit de coopération*. Online. In: Wesco - le blog, 2021. Dostupné z: <https://leblog.wesco.fr/fr/7-jeux-de-cooperation-le-blog-wesco/>. [citováno 2024-2-24].

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
dítě a jeho psychika	jazyk a řeč	
	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	X
	jemná motorika	
	grafomotorika	
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	
	paměť	
	myšlení	X
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	
	řečové dovednosti	
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	X
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	
	osvojování sociálních rolí	
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	X
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	
	empatie, pomoc slabším	X

Poznámky:

3.17 - KARTA 17 - Zedníci a učedníci²⁶

 CÍL: rozvoj koheze, stmelení kolektivu, rozvoj komunikace a hrubé motoriky

 ČASOVÁ NÁROČNOST: 30 min

 POMŮCKY: dostatečný počet molitanových cihel dvou barev

 POSTUP REALIZACE AKTIVITY: učitel si připraví nejprve obrázky barev, (aby si především děti s OMJ mohly uvědomit prezentované barvy). Dále učitel rozdělí děti na dva týmy, kterým sdělí, aby postavily zeď z molitanových cihel tak, aby se cihly v jednotlivých patrech střídaly podle barev (např. 1. patro žlutá, 2. patro červená, 3. patro žlutá, 4. patro červená atd.). Oba týmy musí postavit co nejvyšší zeď za určený čas.

Doporučujeme použít budík nebo gong po uplynutí pěti minut. Cílem hry je především kooperace dětí při stavění zdi.

Pro tuto hru vyhrávají oba týmy, všechny děti, které jsou schopny navzájem spolupracovat na společném cíli a zároveň správně prostřídat vrstvy zdi dle barevných cihel.

 POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- V případě, že některé dítě odmítá aktivity z důvodu obtížnějšího zapojení mezi ostatní, mohla by pomoci nabídka postavit si zeď sám, pokud se u dítěte jeví jako překážka k zapojení do aktivity potíží s motorikou, může vybarvit plánek zdi.
- Nejmenší děti, které nejsou schopny vyjádřit střídání, mohou postavit jakoukoliv zeď tak, aby jim nepadla.
- Učitel před započítím hry klade důraz na vysvětlení, že zásadní je spolupráce mezi dětmi, aby se společně pokusily postavit zeď a pořádně si to užily (tím je ošetřeno vypuštění prvku soutěživosti).
- Děti staví zeď s nadšením a dožadují se opakování.

bit.ly/publikace-met-mat

²⁶ MORINIÈRE, Adeline. *7 activités à faire avec les enfants en maternelle pour développer leur empathie et leur esprit de coopération*. Online. In: Wesco - le blog, 2021. Dostupné z: <https://leblog.wesco.fr/fr/7-jeux-de-cooperation-le-blog-wesco/>. [citováno 2024-2-24].

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
	jazyk a řeč	X
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		X
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	X
	jemná motorika	X
	grafomotorika	
	lateralita	X
	vizuomotorika (oční pohyby)	X
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	
	paměť	
	myšlení	X
	sluchové vnímání	X
	zrakové vnímání	X
	řečové dovednosti	X
	základní matematické představy	X
	prostorové vnímání	X
	vnímání času	X
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	
	osvojování sociálních rolí	
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	X
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	
	empatie, pomoc slabším	

Poznámky:

4 ČÁST 2

AKTIVITY PRO PRÁCI S HETEROGENNÍ TŘÍDOU

4.1 - KARTA 18 - Můj batůžek

CÍL: podpora pozitivní atmosféry ve třídě, umožnit navázání vzájemného kontaktu, umožnit hledání společných zájmů a charakteristik, podpora sociálních vazeb, podpora soudržnosti ve skupině, rozvoj prezentačních dovedností

ČASOVÁ NÁROČNOST: s ohledem na psychomotorický vývoj dětí v MŠ a také v závislosti na počtu dětí

POMŮCKY: batůžek, věci, které mají děti rády (hračky, fotky, obrázky)

POSTUP REALIZACE AKTIVITY: učitel zadá instrukci rodičům, aby si děti na určitý den přinesly do MŠ batůžek a do batůžku si sbalily alespoň tři předměty, které mají rády, které je charakterizují (hračky, plyšáky, obrázky, fotky). Rodiče jsou požádáni, aby dětem pomohli s výběrem.

V MŠ si děti v kruhu postupně představí a ukážou, co je obsahem jejich batůžku. Učitel sleduje, které děti mají něco společného, a podle toho řadí děti do skupinek. Ve skupince si mohou volně pohrát s donesenými předměty.

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Aktivita je vhodná pro děti od 5 let.
- V případě dětí mladších, které se dokážou soustředit kratší dobu, doporučujeme volit pouze jeden předmět / hračku / oblíbenou knížku.
- Před začátkem aktivity je důležité připomenout pravidlo, že „v řeči se střídáme“ – tzn. když jeden mluví, ostatní naslouchají.
- Během aktivity je vhodné pozorovat, zda se všechny děti dostaly ke slovu a představily své oblíbené předměty/předmět.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		
	jazyk a řeč	X
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		X
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	
	jemná motorika	X
	grafomotorika	
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	
	paměť	
	myšlení	X
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	X
	řečové dovednosti	X
	základní matematické představy	X
	prostorové vnímání	
vnímání času		
sociální vývoj	vztah dítě—vrstevníci	X
	vztah dítě—dospělý	X
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	X
	osvojování sociálních rolí	
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	X
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	
	empatie, pomoc slabším	

Poznámky:

4.2 - KARTA 19 - Vyzdobený domeček²⁷

 CÍL: rozvoj kooperace, rozvoj komunikace, rozvoj a podpora sociálních vazeb

 ČASOVÁ NÁROČNOST: 40 min

 POMŮCKY: různé hračky, vhodné předměty k ohraničení domečku, koberec

 POSTUP REALIZACE AKTIVITY: učitel rozdělí děti do týmů tak, aby každý měl čtyři členy. (Pro větší názornost při rozdělení do týmů, zejména pro děti s OMJ, může učitel děti rozdělit na základě obrázků, délky provázků, proužků papíru²⁸.) Následně si každý tým vybere ve třídě své místo, jež bude představovat jeho domeček, který si ohraničí, nebo si děti mohou najít své místo podle svého obrázku/symbolu. K tomu je možné využít hrací kostky, různé provázky, molitanové cihly atd. Každý tým se snaží vytvořit a vyzdobit si svůj domeček tak, aby se v něm cítil příjemně. Po vytvoření domečků může následovat jejich prezentace (prohlídka).

V rámci jednotlivých týmů se mohou děti dohodnout na názvu týmu, např. Kočičky, Šmoulové, Trolíci. Aktivitu lze obměňovat podle úrovně znalostí dětí a plánovaného učebního cíle. Je tedy možné zadat instrukci, že nyní se do domečku odnášejí pouze předměty (hračky), které mají červenou barvu.

 POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Aktivita děti velmi baví, projevují nadšení a učí se, jak spolupracovat.
- V rámci aktivity bylo patrné navázání vztahu mezi dětmi, které si spolu běžně nehrají. Díky aktivitě došlo k posílení sociálních vazeb v kolektivu.
- Během aktivity je nutné dbát na bezpečnost dětí, zejména mladších. Ochránit je před staršími („soutěživými“) dětmi, které mohou mít tendenci hračky brát.
- Aktivitu lze tematicky obměňovat (např.: kytičkový domeček, autíčkový...).

²⁷ MORINIÈRE, Adeline. *7 activités à faire avec les enfants en maternelle pour développer leur empathie et leur esprit de coopération*. Online. In: Wesco - le blog, 2021. Dostupné z: <https://leblog.wesco.fr/fr/7-jeux-de-cooperation-le-blog-wesco/>. [citováno 2024-2-24].

²⁸ V případě využití názorného příkladu s délkou provázků či s proužky papíru rozvíjíme u dětí taktéž předmatematické schopnosti.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
	jazyk a řeč	X
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	X
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		X
dítě a svět		X

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	X
	jemná motorika	X
	grafomotorika	
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	X
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	X
	paměť	X
	myšlení	X
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	X
	řečové dovednosti	X
	základní matematické představy	X
	prostorové vnímání	X
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	X
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	X
	osvojování sociálních rolí	X
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	X
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	X
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	X
	empatie, pomoc slabším	

Poznámky:

4.3 - KARTA 20 - Mrazík²⁹

CÍL: podpora pozitivní atmosféry ve třídě, podpora stmelení kolektivu, podpora koheze, uvědomování si emocí dětí, podpora optimální ventilace emocí, posilování sociálních vazeb v kolektivu

ČASOVÁ NÁROČNOST: 30 min

POMŮCKY: hudební přehrávač

DOPORUČENÍ PŘED REALIZACÍ AKTIVITY (PŘÍPRAVA):

- Učitel uvede téma emocí, jako doprovodný ilustrativní materiál může dětem ukázat například obrázky „smajlíků“ (vyobrazené základní druhy emocí pro vhléd dětí do problematiky emocí) či postačí obyčejné zrcadlo.
- Učitel může s dětmi vyzkoušet pomocí pantomimy (improvizace) různé grimasy, jak to vypadá, když má někdo radost, smutek, strach, je překvapený apod.

POSTUP REALIZACE AKTIVITY: nejprve se učitel pokusí u dětí propojit mluvený výraz označující konkrétní emoci s příslušným obrázkem (smajlíkem), aby došlo k osvojení výrazu a spojení s obrázkem v mysli dítěte. Učitel pustí hudbu a pobídne děti, aby volně tančily v místnosti. Když učitel zvolá určitý druh emoce např. radost, překvapení, strach apod., děti musí zmrznout v poloze vyjádření dané emoce, ať už výrazem v obličeji, či improvizovaným gestem (musí se pokusit vyjádřit emoci expresivně). V této pozici setrvat a nehýbat se, dokud nezačne opět hrát hudba.

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Aktivitě by měla předcházet edukace o tématu emocí (viz příprava před realizací aktivity).
- Při realizaci s dětmi s OMJ může předcházet nejprve představení karet se „smajlíky“ a jejich pojmenování.

²⁹ GILL, Amy. *Mindfulness Breathing Exercises*. Online. SplashLearn, 2023. Dostupné z: <https://www.splashlearn.com/blog/social-emotional-activities-for-preschoolers/#8-6-emotion-matching-game>. [citováno 2024-1-4].

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
	jazyk a řeč	X
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	X
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	X
	jemná motorika	
	grafomotorika	
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	X
	paměť	
	myšlení	X
	sluchové vnímání	X
	zrakové vnímání	X
	řečové dovednosti	
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	X
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	X
	osvojování sociálních rolí	
	komunikace ve skupině	
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	
	pocit jistoty a bezpečí	
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	X
	empatie, pomoc slabším	X

Poznámky:

4.4 - KARTA 21 - Emocionální detektiv³⁰

CÍL: podpora pozitivní atmosféry ve třídě, podpora stmelení kolektivu, podpora koheze, uvědomování si emocí dětí, rozpoznávání pocitů, podpora emočního porozumění, podpora navazování mezilidských vztahů

ČASOVÁ NÁROČNOST: 30 min

POMŮCKY: různé hračky, vhodné předměty k ohraničení domečku, koberec

POSTUP REALIZACE AKTIVITY: cílem aktivity je vyjádření emocí skrze hru pomocí pantomimy. Ostatní děti hádají, které emoce dotyčné dítě předvádí. Ten, kdo uhádne, je označen za emocionálního detektiva a vymění se role.

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Doporučujeme uvést aktivitu dětem například následujícím způsobem: „Nyní se, děti, budeme učit mluvit, ale ne pusou, jak jsme zvyklí mluvit, ale budeme se učit mluvit naším tělem, naučíme se ovládat řeč těla.“
- Aktivitu je možné realizovat již s dětmi od 3 let. Je ale možné, že budou potřebovat podporu učitele: „Dětem pomohlo losování emoce (hmatové polštářky s obrázkovým výrazem emoce), věděly tak, jak emoci pantomimicky ztvárnit. V průběhu hry už se pak rozhodovaly samostatně, zda využijí obrázku, nebo ztvární podle vlastní fantazie.“

bit.ly/publikace-met-mat

³⁰ GILL, Amy. *Mindfulness Breathing Exercises*. Online. SplashLearn, 2023. Dostupné z: <https://www.splashlearn.com/blog/social-emotional-activities-for-preschoolers/#8-6-emotion-matching-game>. [citováno 2024-1-4].

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
dítě a jeho psychika	jazyk a řeč	
	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	X
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		X
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	X
	jemná motorika	X
	grafomotorika	
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	X
	paměť	X
	myšlení	X
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	X
	řečové dovednosti	
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	X
	osvojování sociálních rolí	X
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	X
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	X
	empatie, pomoc slabším	X

Poznámky:

4.5 - KARTA 22 - Barevná skála

 CÍL: podpora pozitivní atmosféry ve třídě, kreativní odreagování, sdílení emocí, redukce stresu, podpora nauky o emocích

 ČASOVÁ NÁROČNOST: s ohledem na psychomotorický vývoj dětí v MŠ a také v závislosti na počtu dětí

 POMŮCKY: temperové barvy, kamínky, štětec

 POSTUP REALIZACE AKTIVITY: učitel ukáže příklady hotových, barvou natřených kamínků, které znázorňují jednotlivé základní emoce nebo vyvolávají určité emoce či asociace spojené s emocemi. Dále požádá děti, aby každé vymyslelo motiv pro svůj kamínek (děti si mohou nakreslit motiv nejprve na papír) a poté ho překreslilo na kamínek. Po dokončení dětské tvorby učitel zreflektuje výtvořiny dětí, kterou emoci by spojily se svým výtvořem a proč. Každé dítě je požádáno, aby svůj výtvoř okomentovalo. Po komentáři zaslouží každé dítě potlesk 😊.
Po zaschnutí barev následuje instrukce, aby se děti společně pokusily z kamínků postavit barevnou skálu.

 POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Je možné využít širokou škálu námětů pro kresbu na kamínky, například duhu, sluníčko, déšť, berušku, úsměv, kytičku.
- Reflexe aktivity (okomentování výtvořiny) je pro učitele diagnosticky cenná.
- Z pokreslených kamínků je možné uspořádat výstavu pro rodiče.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
	jazyk a řeč	X
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	X
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	
	jemná motorika	X
	grafomotorika	X
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	X
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	X
	paměť	
	myšlení	X
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	X
	řečové dovednosti	X
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě—vrstevníci	X
	vztah dítě—dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	
	osvojování sociálních rolí	
	komunikace ve skupině	
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	X
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	X
	empatie, pomoc slabším	

Poznámky:

4.6 - KARTA 23 - Příjemně teplá sprcha³¹

 CÍL: rozvoj empatie, podpora silných stránek a sebevědomí dítěte

 ČASOVÁ NÁROČNOST: 45 min³²

 POMŮCKY: koberec/židle, šátek přes oči

 POSTUP REALIZACE AKTIVITY: v rámci přípravy na aktivitu si učitel s dětmi může popovídat o tom, co je to teplá sprcha a co studená sprcha? Jak bychom si to připodobnili v komunikaci, jaké pocity v nás vyvolává, když se řekne příjemně teplá sprcha? Jak se cítíme?

Po skupinové diskuzi dá učitel pokyn, aby se dítě usadilo ve středu koberce (na koberec nebo na židli) a zavře oči (případně mu učitel zaváže oči šátkem). Následně ostatní děti postupně přicházejí k sedícímu a říkají mu, co se jim na něm líbí nebo co umí, předávají si laskavé poselství. Jedná se o vhodnou aktivitu pro zvýšení sebevědomí a posílení pozitivního pocitu být součástí skupiny.

Takto je třeba, aby se postupně na koberci/židli vystřídal všechny děti.

 POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Před zahájením aktivity je důležité s dětmi probrat, jaké existují možnosti zpětné vazby, druhy pochval, čeho si mohou děti na ostatních všimnout a navazovat s ostatními kontakty, případně vztahy.
- Pozitivní hodnocení dětí navzájem dobře působí na atmosféru ve třídě, a posiluje tak pozitivní klima ve třídě.

³¹ MORINIÈRE, Adeline. *7 activités à faire avec les enfants en maternelle pour développer leur empathie et leur esprit de coopération*. Online. In: Wesco - le blog, 2021. Dostupné z: <https://leblog.wesco.fr/fr/7-jeux-de-cooperation-le-blog-wesco/> [citováno 2024-2-24].

³² Časovou náročnost aktivity je třeba přizpůsobit počtu dětí ve třídě.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		
	jazyk a řeč	X
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	X
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		X
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	
	jemná motorika	
	grafomotorika	
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	X
	paměť	X
	myšlení	X
	sluchové vnímání	X
	zrakové vnímání	
	řečové dovednosti	X
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	X
	osvojování sociálních rolí	
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	X
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	X
	empatie, pomoc slabším	X

Poznámky:

4.7 - KARTA 24 - Neviditelný dobrodinec³³

 CÍL: rozvoj empatie, podpora prosociálních dovedností dětí

 ČASOVÁ NÁROČNOST: aktivita s charakterem projektu (dokud se všechny děti v rámci týdnů neprostřídají)

 POMŮCKY: klobouk, menší fotky dětí (stačí vytištěné v tiskárně)

 POSTUP REALIZACE AKTIVITY: na začátku týdne je jedno z dětí ve třídě vyzváno, aby náhodně vybralo jméno dalšího dítěte ve třídě. Doporučujeme dát vybrat potenciálnímu „dobrodinci“ pomocí losování například z klobouku. (Dítě losuje fotky dětí ze třídy, které jsou v klobouku schované.)

Tím se stává neviditelným „dobrodincem“ dítěte, kterého si vylosoval. Po celý týden, aniž by byl odhalen a prozradil svou roli, by měl být k tomuto dítěti laskavý a pomáhat mu, věnovat pozornost jeho emocím...

Na konci týdne jsou obě děti vyzvány, aby se vyjádřily k tomu, co navzájem zažily. Dítě ke svému údajnému „dobrodinci“ a popsalo své emoce. „Dobrodinec“, aby se vyjádřil ke své roli, jaké to bylo být k někomu laskavý a věnovat mu pozornost.

Před realizací této aktivity doporučujeme informovat rodiče o tom, že v rámci podpory pozitivních vztahů ve třídě a prosociálních dovedností dětí, aktivitu s dlouhodobým charakterem a tímto cílem budeme realizovat.

 POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Je třeba opakovaně dětem připomínat jejich úlohu.
- Aktivitě by měla předcházet edukace dětí o tom, jakými způsoby lze pomoci kamarádovi (jak ho lze povzbudit, potěšit apod.).

³³ MORINIÈRE, Adeline. *7 activités à faire avec les enfants en maternelle pour développer leur empathie et leur esprit de coopération*. Online. In: Wesco - le blog, 2021. Dostupné z: <https://leblog.wesco.fr/fr/7-jeux-de-cooperation-le-blog-wesco/> [citováno 2024-2-24].

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		
	jazyk a řeč	X
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	X
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		X
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	
	jemná motorika	
	grafomotorika	
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	X
	paměť	X
	myšlení	X
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	
	řečové dovednosti	X
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	X
	osvojování sociálních rolí	X
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	X
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	X
	empatie, pomoc slabším	X

Poznámky:

4.8 - KARTA 25 - Lavička přátelství³⁴

 CÍL: rozvoj interpersonálních dovedností, podpora prosociálních dovedností dětí (rozvoj empatie, respektu a tolerance)

ČASOVÁ NÁROČNOST: dle potřeby nastavení délky aktivity (Jedná se o dlouhodobý záměr, dle vyhlášení začátku a konce realizace aktivity v MŠ³⁵).

POMŮCKY: lavice

POSTUP REALIZACE AKTIVITY: na školní zahradě/dvorku učitel přizpůsobí lavičku tak, aby byla snadno rozpoznatelná, a představí ji dětem jako „lavičku přátelství“. Princip aktivity spočívá v tom, že když se dítě necítí dobře nebo nenajde kamaráda / herního partnera, může se posadit na lavičku přátelství, a ukázat tak ostatním dětem, že hledá útěchu, tedy někoho, ke komu by se mohlo připojit a prolomit svou osamělost. Učitel průběžně aktivitu vyhodnocuje a s dětmi si o smyslu „lavičky přátelství“ povídá.

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Aktivitě by měla předcházet diskuze ve skupině s dětmi o tom, jak lze děti podpořit, jakými způsoby je možné někoho utěšit nebo někomu nabídnout pomoc.
- Zpočátku si všechny děti chtěly vyzkoušet lavičku přátelství a vzpomínaly, co se jim v poslední době přihodilo negativního a z čeho byly smutné, aby se jim dostalo podpory a útěchy.
- Děti mohou zapomenout, k čemu je lavička určena. Učitel by měl průběžně, či v případě potřeby, připomínat její účel.
- Hra má dlouhodobý význam pro nastavení příznivého klimatu ve třídě.
- Aktivitu lze využít k pedagogické diagnostice klimatu třídy a vztahů ve třídě.
- Na třídních schůzkách je vhodné rodičům vysvětlit, že máte lavičku přátelství a co je jejím cílem.

³⁴ MORINIÈRE, Adeline. *7 activités à faire avec les enfants en maternelle pour développer leur empathie et leur esprit de coopération*. Online. In: Wesco - le blog, 2021. Dostupné z: <https://leblog.wesco.fr/fr/7-jeux-de-cooperation-le-blog-wesco/>. [citováno 2024-2-24].

³⁵ Jedná se o aktivitu, která by se měla stát součástí „života“ v MŠ.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		
dítě a jeho psychika	jazyk a řeč	X
	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	X
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		X
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	
	jemná motorika	
	grafomotorika	
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	
	paměť	X
	myšlení	X
	sluchové vnímání	X
	zrakové vnímání	X
	řečové dovednosti	X
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	X
	osvojování sociálních rolí	X
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	X
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	X
	empatie, pomoc slabším	X

Poznámky:

4.9 - KARTA 26 - Superhrdinové a padouši jedou³⁶

 CÍL: podpora pozitivní atmosféry ve třídě, navázání kontaktů mezi dětmi, podpora navazování mezilidských vztahů, sdílení zájmů

 ČASOVÁ NÁROČNOST: s ohledem na psychomotorický vývoj dětí v MŠ a také v závislosti na počtu dětí

 POMŮCKY: možnost přinést hračky/postavičky/obrázky superhrdinů z domova

DOPORUČUJEME PŘED REALIZACÍ AKTIVITY: vhodné je domluvit se s rodiči nového dítěte, jestli má, tak ať si přinese do MŠ hračku / obrázek superhrdiny / pohádkové postavy z oblíbené pohádky nebo knihu, kterou má rádo. Následně si učitel s dítětem společně v MŠ prohlíží, co dítě přineslo.

Učitel požádá o spolupráci všechny rodiče, aby si děti přinesly hračku / obrázek superhrdiny / pohádkové postavy z oblíbené pohádky nebo knihu, kterou má rádo. Následně si společně v kruhu sdílejí, co si přinesly. Učitel dá pokyn k volné hře se superhrdinou.

 POSTUP REALIZACE AKTIVITY: zvolí se superhrdina a ten bude mít za úkol pochyvat všechny padouchy. Koho chytí, ten se ponaučí a stane se také superhrdinou. Společně se chytí za ruce a mají za úkol pochyvat další padouchy, kteří vyběhají z protilehlé strany a takto opakovaně, dokud všechny děti budou superhrdinové 😊 (jedná se o stejný princip hry Rybičky, rybičky, rybáři jedou).

 POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Aktivita je dětmi vítána. Mezi dětmi roste obliba sdílených globálních hrdinů, kteří jsou šířeni médii, například Spiderman, Batman, Hulk, Beruška a Černý kocour, Kapitán Amerika.
- Atraktivita zvoleného tématu převládá u majoritní věkové skupiny dětí 4–7 let.
- Ztvárnění superhrdinů jako oblíbených pohádkových postav.

³⁶ Variace na známou hru Rybičky, rybičky, rybáři jedou.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
	jazyk a řeč	X
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	X
	jemná motorika	
	grafomotorika	
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	
	paměť	
	myšlení	X
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	
	řečové dovednosti	X
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	X
vnímání času		
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	
	osvojování sociálních rolí	
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	
	pocit jistoty a bezpečí	
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	
	empatie, pomoc slabším	X

Poznámky:

4.10 - KARTA 27 - Zvířátka si tvoří zásoby na zimu³⁷

CÍL: rozvoj kooperace, rozvoj komunikace, rozvoj a podpora sociálních vazeb

ČASOVÁ NÁROČNOST: 30 min

POMŮCKY: čtyři plastové/papírové krabice/košíky plné plastových hraček představujících jídlo (napodobeniny potravin, ovoce, zeleniny apod.), koberec

POSTUP REALIZACE AKTIVITY: učitel rozdělí děti do dvou týmů se stejným počtem dětí. Oba týmy se seřadí vedle sebe tak, aby jejich členové stáli v zástupu za sebou. Děti představují lesní zvířata. Učitel umístí před a za každý tým děti krabici/košík. Dopředu položí krabici/košík s plastovým jídlem, dozadu krabici/košík prázdný. Prázdná krabice/košík představuje prostor pro vytvoření zásob.

Jakmile děti stojí za sebou s roztaženýma nohama a přibližně dva metry před prvním členem týmu je krabice/košík s plastovými napodobeninami potravin, dá učitel povel: „Připravít, pozor, teď!“ Po tomto povelu musí první člen týmu v řadě vzít z krabice nějakou potravinu, podlézt pod nohama všech členů svého týmu a hračku (potravinu) vložit do krabice na konci řady (za posledním členem svého týmu) a zařadit se na konec zástupu.

Vyhrávají oba týmy (v závislosti na schopnosti dětí spolu navzájem kooperovat). Zároveň musí tým splnit pravidlo, že se dostane původně první člen týmu opět na první místo v řadě³⁸ a v zadní krabici budou přestěhované zásoby zvířátek na zimu (plastové hračky potravin). Až splní instrukci první tým, čeká se na splnění úkolu druhého týmu a následně lze celou hru opakovat.

Před aktivitou doporučujeme popovídat si s dětmi o lesních zvířatech, která si tvoří zásoby potravy na zimu, a případně jim je ukázat na obrázcích. Také je možné dětem přečíst některou z pohádek o lesních zvířátkách³⁹. V případě požadavku na těžší variantu lze do krabice s „potravinami“ zamíchat i jiné předměty (např. panenku, autíčko) a vést děti k tomu, aby poznaly, co je potravina, kterou budou potřebovat zvířátka na zimu. V tomto případě nevyhrává tým, který bude rychlejší, ale ten, který splní zadání a bude mít správně vybrané zásoby na zimu, tedy bude mít nasbírané požadované předměty.

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- Aktivitu lze modifikovat podle období v roce, například místo zvířátek lze sbírat velikonoční vajíčka před Velikonocemi či před Vánoci dárečky.

bit.ly/publikace-met-mat

³⁷ Aktivita je vytvořena na motivy francouzské hry *Passer sous le pont*, viz Morinière (2021).

³⁸ Vzhledem k této podmínce je třeba mít připravený odpovídající počet hraček (potravin).

³⁹ Např. KOVAŘÍKOVÁ, Zuzana. *Za zvířátky do lesa*. Albatros, 2010.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		X
	jazyk a řeč	X
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	X
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		X
dítě a svět		X

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	X
	jemná motorika	X
	grafomotorika	
	lateralita	X
	vizuomotorika (oční pohyby)	X
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	X
	paměť	
	myšlení	X
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	X
	řečové dovednosti	X
	základní matematické představy	X
	prostorové vnímání	
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	X
	osvojování sociálních rolí	
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	
	empatie, pomoc slabším	

Poznámky:

4.11 - KARTA 28 - Slavení narozenin dětí

CÍL: prožití slavnostních okamžiků dětství a poukázání na význam rituálů v předškolním vzdělávání a v rodinné výchově, prohlubování pocitu sounáležitosti, radosti ze své existence, slavení narozenin napomáhá harmonizovat spektrum vzájemných sociálních vazeb v prostředí MŠ bez vnějšího hodnocení výsledků činnosti dítěte

ČASOVÁ NÁROČNOST: 30–60 min

POMŮCKY: připravený prostor pro oslavence, výtvarné pomůcky pro výrobu knihy pro oslavence (vodové barvy, tempery, voskovky, pastelky, čtvrtky, nůžky, děrovačka, provázek ke svázání knihy), plášť (nebo šátek, koruna), vyzdobený slavnostní stůl pro přinesené fotografie, popř. příběh od rodiče, dort či jiné pochutiny

POSTUP REALIZACE AKTIVITY: s předstihem se domluvíme s rodiči na podobě oslavy narozenin jejich dítěte v MŠ.

Nabídneme možnosti: přinesení fotografií dítěte, přinesení drobného pohoštění, popř. dortu, rodiče sepíší stručný příběh dítěte (např. kdo vše se těšil, až se narodí, jak jej přivítali v rodině, např. už doma byl starší sourozenec..., co rádo dělá, co se mu daří, co doma společně rádi zažívají...). Příběh by měl být stručný, pro děti s OMJ je vhodné zařadit názorné pantomimické ukázky. Do třídy (nebo na zahradu) pozveme rodiče, předem domluvíme časovou náročnost přípravy na místě, ideálně by se na ní měly podílet i děti – příprava stolů. Oslava narozenin dítěte je velkou událostí celé skupiny (třídy) dětí. Ráno či před samotnou oslavou děti oslavenci „vyrobí“ narozeninovou knihu, která je složená z jednotlivých obrázků od dětí, které mohou okomentovat s konkrétním přáním oslavenci (učitel zapíše na druhou stranu obrázku). Činnost je časově náročná, vhodné je od rána mít připraveny papíry a výtvarné potřeby na kreslení a jak děti postupně přicházejí ráno do třídy, vybízet je k nakreslení obrázku pro kamaráda, který má narozeniny. Všechny obrázky nakonec svážeme stužkou či provázkem včetně přední strany, nejlépe obrázků od učitele, vznikne tak narozeninová knížka pro oslavence (tu si oslavenec odnese s sebou domů). Společné prohlížení fotografií, čtení příběhu a prohlížení obrázků s věnováním od dětí je silným zážitkem.

Další varianty:

- Dítě je po celý den králem dne. K této příležitosti vyzdobíme třídu, máme připravený trůn a královský oblek. Podle přání dítěte se vypráví pohádka, samo si zvolí i příběh a zpívají se jeho oblíbené písně, případně se hrají jeho oblíbené hry.
- V den, kdy má některé dítě svátek či narozeniny, je rozhovor v komunitním kruhu věnován oslavenci. Děti pokládají oslavenci otázky, aby ho lépe poznaly (např. čím by chtěl být, až bude velký, jaké jídlo má nejraději, jaké jídlo by si přál na slavnostní oběd či večeři, s jakými hračkami si nejraději hraje, jakou novou hračku si přeje, koho považuje za své nejlepší přátele a proč). Učitel písemně zaznamenává odpovědi nebo děti kresbou na společný arch papíru, na který ještě obtisknou své dlaně a po zaschnutí jej symbolicky předají oslavenci jako dárek. Všechny děti mají možnost vyjádřit oslavenci gratulaci svým vybraným a originálním způsobem a na závěr si připít a symbolicky přituknout (čajem, vodou).

POZNATKY Z REFLEXE AKTIVITY V PRAXI:

- S každým dítětem zvlášť oslavujeme jeho narozeniny.
- Na nikoho nelze zapomenout, prázdninové narozeniny domlouváme s předstihem na období před prázdninami.
- Kládeme důraz na zjištění alergických kontraindikací, na potravinové alergie, a to vzhledem k doneseným potravinám.
- Nedostatečná koordinace a komunikace s rodičem, nevhodné podmínky či prostory ke společnému slavení, nedostatečný časový prostor pro přípravu a realizaci může být rizikem pro dítě.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI RVP PV		
dítě a jeho tělo		
	jazyk a řeč	X
dítě a jeho psychika	poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	X
	sebepojetí, city, vůle	
dítě a ten druhý		X
dítě a společnost		X
dítě a svět		

OBLASTI VZHLEDEM K PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICE		
Oblasti, které jsou rozvíjeny		
motorický vývoj	hrubá motorika	
	jemná motorika	
	grafomotorika	X
	lateralita	
	vizuomotorika (oční pohyby)	
kognitivní vývoj	představivost a fantazie	X
	paměť	
	myšlení	X
	sluchové vnímání	
	zrakové vnímání	
	řečové dovednosti	X
	základní matematické představy	
	prostorové vnímání	
	vnímání času	
sociální vývoj	vztah dítě–vrstevníci	X
	vztah dítě–dospělý	X
	sociální kontrola (přijetí norem společensky žádoucího chování)	
	osvojování sociálních rolí	X
	komunikace ve skupině	X
motivačně-volní vývoj	aktivnost, iniciativa	X
	pocit jistoty a bezpečí	X
	sociální kontakt, společenské uznání, identita, možnost seberealizace	X
	dokončení činnosti	
emocionální vývoj	formování základních citových projevů	
	empatie, pomoc slabším	X

Poznámky:

5 DOPORUČENÉ ZDROJE PRO PRÁCI S DĚTMI S OMJ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

- INKLUZIVNÍ ŠKOLA.CZ. *Desatero úspěšné komunikace*. Online. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/komunikace-s-rodici-v-ms>. [citováno 2024-6-2].
- INKLUZIVNÍ ŠKOLA.CZ. *Checklist: Jak na wellbeing vícejazyčných dětí v MŠ?* Online. Dostupné z: https://cloud.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/checklist_wellbeing_v_ms_1.pdf. [citováno 2024-6-2].
- INKLUZIVNÍ ŠKOLA.CZ. *Individuální schůzka s rodiči*. Online. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/vstupni-pohovor-s-rodici-pred-nastupem-do-ms>. [citováno 2024-6-2].
- INKLUZIVNÍ ŠKOLA.CZ. *Pedagogická diagnostika*. Online. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/pedagogicka-diagnostika>. [citováno 2024-6-2].
- INKLUZIVNÍ ŠKOLA.CZ. *Principy práce s dětmi v MŠ*. Online. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/principy-prace-s-detmi-s-omj-v-ms>. [citováno 2024-6-2].
- META, o.p.s. *Desatero podpory dětí s odlišným mateřským jazykem (OMJ) v mateřské škole*. Online. Dostupné z: <https://metropolevsech.eu/wp-content/uploads/2021/03/Desatero-podpory-deti-s-OMJ-v-MS.pdf>. [citováno 2024-6-2].
- META, o.p.s. *Děti s odlišným mateřským jazykem v mateřských školách*. Online. Dostupné z: https://meta-ops.eu/wp-content/uploads/2019/12/meta_deti_s_omj_v_ms_metodika_1vyd.pdf. [citováno 2024-6-2].
- META, o.p.s. *Publikace a produkty*. Online. Dostupné z: <https://meta-ops.eu/publikace-produkty/#napadnicek>. [citováno 2024-6-2].
- NEVORALOVÁ, Edita a JEŽKOVÁ, Kateřina. *Příklady inspirativní praxe v práci s dítětem, které prožilo traumatickou událost*. Online. Národní pedagogický institut České republiky, 2023. Dostupné z: <https://www.npi.cz/images/isbn/978-80-7578-127-7.pdf>. [citováno 2024-6-2].
- NPI ČR. *Co mám dělat, když...* Online. Dostupné z: <https://ukrajina.npi.cz/blog/co-mam-delat-kdyz>. [citováno 2024-6-2].
- NPI ČR. *Komunikační kartičky*. Online. Dostupné z: https://www.npi.cz/images/ppv/komunikacni_karticky.pdf. [citováno 2024-6-2].
- NPI ČR. *Materiály k publikaci Alice Kourkzi Krabička první záchrany pro učitele: První dny a týdny s žákem bez znalosti češtiny ve třídě*. Online. Dostupné z: <https://cizinci.npi.cz/zverejnen-soubor-materialu-alice-kourkzi-krabicka-prvni-zachrany-pro-ucitele-prvni-dny-a-tydny-s-zakem-bez-znalosti-cestiny-ve-tride/>. [citováno 2024-6-2].
- NPI ČR. *MŠ Srdíčko – Jak začlenit děti s odlišným mateřským jazykem? Hlavně začněte brzy!* Online. Dostupné z: <https://zapojmevsechny.cz/clanek/ms-srdicko-jak-zaclenit-deti-s-odlisnym-materskym-jazykem-hlavne-zacnete-brzy>. [citováno 2024-6-2].
- NPI ČR. *Nový cizinec/OMJ ve třídě*. Online. Dostupné z: <https://cizinci.npi.cz/novy-cizinec-omj-ve-tride/>. [citováno 2024-6-2].
- TRIKIC, Zorica. *Budování mostů – překlenování propastí*. Online. ISSA – International Step by Step Association; University of Patras; Refugee Trauma Initiative, 2020. Dostupné z: https://www.issa.nl/sites/default/files/u794/Building%20bridges_CZ_final.pdf. [citováno 2024-6-2].

Závěr

V rámci aktivit zaměřených na rozvoj sociálních dovedností dítěte, zejména aktivit rozvíjejících porozumění emocím, musíme vzít v úvahu skutečnost, že některé situace mohou vyvolat nečekané emoční reakce. Takové situace vyžadují optimální a okamžitou reakci pedagoga. Utěšit dítě laskavými slovy, nevymlouvat dítěti, jak se cítí, protože má právo se tak cítit, ale zároveň mu nabídnout podporu v podobě vaší přítomnosti a vašeho porozumění, nebagatelizovat hloubku a intenzitu citů dítěte. Je důležité dát dítěti najevo, že jeho emoci přijímáte a respektujete.

Na případu zachyceném v mateřské škole, kde probíhala reflexe aktivit, se pokusíme demonstrovat vnímavost dítěte, které se dostalo při realizaci aktivity do situace, jež vyvolala znovu prožívání traumatické události z jeho minulosti.

Kazuistika: Ondra a jeho smutek nad ztrátou pejska

Paní učitelka vysvětlovala dětem princip aktivity „Lavička přátelství“. Po zadané instrukci se hned chytl jeden z chlapců (Péťa⁴⁰) a šel se aktivně posadit na lavičku přátelství, což následně chtěly vyzkoušet všechny děti. Další z chlapců (Ondra) se začal chovat neobvykle, nakonec propukl v pláč. Paní učitelka ho šla utěšit a zjistit, co se mu přihodilo. Podle paní učitelky si vymyslel, že se mu něco stalo, aby byl smutný. Oznamoval paní učitelce, že mu umřel pejsek a je z toho strašně smutný, (potřebuje podporu kamarádů, a proto se usadil na lavičku přátelství). Paní učitelky věděly, že Ondra psa nemá, protože mu zemřel již před rokem. Emoce, tedy v tomto případě smutek nad ztrátou zvířecího kamaráda, přetrvává. (I po roce a déle může chlapec pociťovat smutek).

Je důležité nevyhýbat se negativním emocím a mít snahu je pojmenovávat a nabízet dítěti optimální strategie ventilace emocí. Například v případě agrese doporučujeme předložit dítěti nabídku, například: zkus zařvat jako T-rex, dostaň to všechno ze sebe...

V případě pláče (smutku), pokud bude dítě chtít, může si o tom s vámi po skončení aktivity promluvit v klidu (beze svědků, lze využít například relaxační koutek).

V případě neúnosné situace je třeba intervenovat okamžitě a využít pomoci dalšího kolegy/kolegyně, který dítě odvede stranou a poskytne mu podporu.

V rámci reflexe se ukázalo jako stěžejní téma také nastavení jasných hranic.

Každá hra má svůj začátek i konec. Je důležité dbát na důrazné seznámení a případné opakování principů hry, včetně připomenutí dětem, že hra už skončila.

U každé řízené činnosti je třeba brát zřetel na prevenci vůči konfliktním situacím.

Učitel drží neustále vedoucí roli a řídí celou aktivitu. V případě mezilidského konfliktu je nutné převzít roli mediátora, zasáhnout (zmírnit konflikt), avšak vyhnout se vlastnímu hodnocení či vyvozování soudů.

V kontextu údajů plynoucích z reflexe aktivit v praxi stojí za pozornost motivační faktor. Především problém nízké motivace k zapojení dítěte či odmítnutí zapojení do aktivity. V takovém případě je žádoucí, aby se učitel zeptal dítěte na důvody, proč se odmítá zapojit, a pokusit se dítě motivovat k zapojení. V případě, že i nadále odmítá, doporučujeme nenutit dítě k setrvání a nabídnout mu jinou roli, například, že se stane „pravou rukou“ vás jako učitele a bude vám nápomocno. V případě nepřijetí role navrhnout dítěti, aby si šlo odpočinout, že vás může pozorovat. V případě, že dítě bude odpočívat stranou, nezapomeňte ho i nadále vlídně povzbuzovat a motivovat k zapojení.

⁴⁰ V rámci zachování GDPR byla použita smyšlená jména.

Z reflexe aktivit v další z mateřských škol vyplynulo, že učitelé mají problém s motivací rodičů ke spolupráci, a tedy jejich účasti na akcích pořádaných školou. Jednou z možností, jak takové rodiče motivovat, je získávat je pro spolupráci s mateřskou školou od prvních dní adaptace dítěte. Rodičům by měly být trpělivě vysvětlovány benefity vzájemné spolupráce, a to především s ohledem na pozitiva z této spolupráce plynoucí nejen pro adaptaci a integraci jejich dítěte. Pro rodiče dětí s OMJ je vhodné mít již v úvodních informacích připravenou zmínku o těchto aktivitách tak, aby společně s nástupem dítěte do mateřské školy přijali spolupracující roli. V rámci prvního kontaktu s rodinou dítěte s OMJ a dalších kroků směřujících k nastavení spolupráce mezi rodiči a mateřskou školou mějme vždy na paměti skutečnost, že jazyk je nositelem kultury, a proto je u některých aktivit nutné zaměřit se a zohlednit kulturní a náboženská specifika. V českém prostředí k nim již nejsme dostatečně citliví, neboť náboženské tradice slábnou a nerozumíme jejich významu tak silně jako lidé z východní Evropy a Asie, kde jsou tradice daleko výrazněji zakotveny v myšlení dětí i rodičů.

Zdroje

- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina; DANDOVÁ, Eva; KRATOCHVÍLOVÁ, Jana; NÁDVORNÍKOVÁ, Hana; SYSLOVÁ, Zora et al. *Školní zralost a její diagnostika*. Raabe, 2017.
- GILL, Amy. *Mindfulness Breathing Exercises*. Online. SplashLearn, 2023. Dostupné z: <https://www.splashlearn.com/blog/social-emotional-activities-for-preschoolers/#8-6-emotion-matching-game>. [citováno 2024-1-4].
- INKLUZIVNÍ ŠKOLA.CZ. *Informace od rodičů*. Online. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/zs-informace-od-rodicu>. [citováno 2024-6-2].
- KIRIKOVÁ, Simona. *Efektivní formy komunikace MŠ a rodiny*. Přednáška. Praha: UK v Praze, 8. prosince 2017.
- META, o.p.s. *Inkluzivní škola.cz*. Online. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/>. [citováno 2024-5-27].
- MORGENSTERNOVÁ, Monika. Adaptace dítěte na cizí kulturu a specifika interkulturní komunikace v prostředí mateřské školy. In: MERTIN, Václav a GILLERNOVÁ, Ilona (Eds.). *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Portál, 2015, s. 205–211.
- MORINIÈRE, Adeline. *7 activités à faire avec les enfants en maternelle pour développer leur empathie et leur esprit de coopération*. Online. In: Wesco - le blog, 2021. Dostupné z: <https://leblog.wesco.fr/fr/7-jeux-de-cooperation-le-blog-wesco/>. [citováno 2024-2-24].
- PROCHÁZKA, Miroslav; VÍTEČKOVÁ, Miluše; DOBIÁŠ, Václav; LIETAVCOVÁ, Martina; FALTOVÁ, Martina et al. *Učitel jako spoluvůrce inkluzivní školy: Vzdělávání žáků s potřebou podpory z důvodu odlišných kulturních a životních podmínek*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2023.
- *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Online. MŠMT, 2021, s. 15–28. Dostupné z: [www: https://www.msmt.cz/file/56051/](http://www.msmt.cz/file/56051/). [citováno 2024-2-6].
- Zákon č. 561/2004 Sb., zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: Sbíрка zákonů, částka 190/2004.
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. In: Sbíрка zákonů, částka 190/2004.
- Zákon č. 67/2022 Sb., o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invází vojsk Ruské federace (Lex Ukrajina). In: Sbíрка zákonů, částka 36/2022.

**Strategie adaptace dítěte s odlišným mateřským jazykem v mateřské škole
– Aktivita pro děti ověřené v praxi**

Autoři:

Mgr. Marie Najmonová, Ph.D.

Mgr. Edita Nevoralová

doc. PhDr. Miluše Vítečková, Ph.D.

Mgr. Adéla Havlová

Vydal Národní pedagogický institut České republiky, Senovážné náměstí 25, Praha 1

Korektura textu: Mgr. Vlasta Kohoutová

Grafické zpracování: Petr Černý

Rok vydání: 2024

První vydání

